E
İM
sokup
addeyi
esamat
r, bazı
madde
bile az
lanınız.
beyaz„
a eder.
nmağa
ALON„

Türkiye Cümhuriyetinin İkinci Cümhurreisi, C. H. P. sinin Değişmez Şefi
İSMET İNÖNÜ

1 İKİNCİKÂNUN
1939

YARIM AY
Sayın Okuyucularına Yeni Yıllarını Kutlar.

Bugün Maarif Vekâletinin başına geçen, edip, mütefekkir; ilk meslekten yetişme Kültür Bakanı Hasan Âli Yücel, inkılâbın selâmeti namına halledilmesi gerekli en büyük davanın başına geçmek şerefine ermiş mutlu bir insandır.

Yeni Kültür Bakanımızın

Bize Verdiği İlhamlar

28 - 12 - 1938 tarihli Anadolu ajansını okuyoruz, daha doğrusu dinliyoruz:

Biz bu satırlarda; şehri kasabaya, kasabayı köyün asırlık ihtiyacına bir cevap diye bağlayan İnönü'nün kudreti kaybolmıyacak sesini duyuyoruz.

Ajansın bu tebliği, değişmez büyük Millî Şefimizin nutuklarındaki fiil haline geçmiş birer cümleden başka bir şey değildir. Millî kurtuluş hareketini yaparak müstemleke dünyasına ve muazzam tarihleri olan dinç milletlere dahi bir kurtuluş bayrağı olan, Türkiye; tarihin seyrinde şeref mevkiini almıştır.

Büyük Atamızın ölümünde büyük yasamıza ortak olmak için dünya mümessilleri bulunmuşlardı. Ve hele bu mümessiller arasında harp eden bir ulusun, kurşun yaraları taşıyan tayyaresile ateşleri yararak gelmesi, dünyanın inkılâbımıza karşı duyduğu hayranlığın bir ifadesinden başka ne olabilir.

Biz, bu imrenilen şeref mevkiine, sayısız kirli ihtiraslarla dolu mazinin, emperyalizmin acısı yüreğimize işlemiş zincirlerini parçalayarak yükseldik.

Asırların hasreti kalbimizde alev, gözlerimizde bakıştır.

Kavgamız en büyüktü; zaferimiz, düşmanlarımız kadar büyüktür.

Şimdi, bastığımız yeri bilen ayaklarımızın altında, başı ezilmiş ve fakat kıvranan, bir «dün» varki, halâ kanlı tırnaklarında vücudumuzdan parçalar taşımaktadır.

Yüksek şeref mevkiinden «dün» e bakıyoruz. Bir hamlede aştığımız yüklü yılları görüyoruz. Göğsümüz haklı bir gururla kabarıyor. İleriyi hâkim bakışlarla süzüyoruz. Bu bakışlar; asırları yıllara sığdıran imanlı insanların bakışlarıdır. Biz, vaad dolu yarını kucaklamak ve yapıcılık safında da örnek olmak davasındayız. Bu davayı başarmak için, içimizdeki karanlık ülkeleri fethetmek zorluğundayız.

Müstemlekelere insanî, millî kurtuluş öncülüğü şerefini tarihten aldık. Onu korumağa ve ona her zaman hak ettiğimizi göstermeğe de mecburuz.

Bu işe, kültür dünyasının en müsbet ve en kat'î ve en kestirme yollarında yürümekle, bilgi âleminde yeni yeni meşaleler yakmakla muvaffak olacağız.

İhtilâs eden veznedar, yağ karıştıran tüccar, maskeli iki ayaklı raboto, sekiz on dilli ve bir okadar kalpli mahlûk..., var, bir sürü yok olacak «var?» lar var.

Sönen güneşi imanile tutuşturan ve tarihî seyrinden dönmiyen Türk inkılâbı, bütün bu faziletsizliklerin icabına bakarken, kat'î sözlerini söylemektedir:

«Bütün gerilikler, gömülen asırların silkilmesi icap eden zarurî parazitleridir. Zamanın amansız tasfiyesine yardım edeceğim. Ciğerlerinde kirlenmiyecek havamı; damarlarında sıcak kanımı.. kafasını en modern ilimlerle işliyeceğim yeni soyuma güveniyorum. Bu hava içinde yetişmiş ve yetişecek gençliğime güveniyorum. Bu gençlik, beni yeni bir örnek olma ve örnek kalma davasına ulaştıracaktır. Bütün özlediğimi, bana o kol verecektir. Duvarlar temelsiz kurulmaz.»

Cümhuriyet rejimi on beş yıldan beri Adlî sahada, Nafia sahasında, Askerlik işlerinde, Ticaret ve Sanayi işlerinde bir çok yenilikler.. ilerleme ve kalkınmalar yaptı. Bu yoldaki başarıları övüne övüne sayabiliriz.

Ancak inkılâplarımız, yükselmelerimiz arasında en bati yürüyeni.. en az randiman vereni Kültür faaliyetlerimizdi. Büyük Millî Şef iş başın gelir gelmez, icraatlarının ön plânına bu meseleyi geçirdi.

Bugün Maarif Vekâletinin başına geçen, edip, mütefekkir; ilk meslekten yetişme Kültür Bakanı Hasan Âli Yücel, inkılâbın selâmeti namına halledilmesi gerekli en büyük davanın başına geçmek şerefine ermiş mutlu bir insandır. Hasan Âli Yücel'in omuzlarına, aynı zamana, en ağır bir mes'uliyet de yüklenmiştir..

Çünkü, her zaman dinç olan Türk inkılâbı, her iş yolunda idealist bir nesil istiyor. Çünkü o, yarının idealist insanlarını yetiştirecek bir müessesenin başına geçmiştir.

Son eserlerile de maarifimizin yarasından anlıyan bir doktor olduğunu gösteren genç vekilimize, yurdumuzun yükselişi adına, bütün kalbimizle başarılar dileriz.

Her gün bir parça daha güzelleşen Konyadan bir görünüş

Konya Valişi Cemal BARDAKÇI

Yurdumuzu Tanıyalım : 2

KONYADA SOSYAL DAVRANIŞLAR

Yazan : Halise AYGÜN

Konyada Sosyal hayat yükselmiştir. Buna, sık sık ve her vesileyle yapılan gece aile toplantılariyle, baloların mühim tesiri olduğu ileri sürülüyor. Bundan başka Konyanın bir ordu merkezi olması da Sosyal yaşayış tarzını bugünkü icapların bulunduğu istikamete sevketmiştir. Bu mevzuda Konya üç büyük adamın ismini daima anacak: Vali Cemal Bardakçı, orgeneral İzzettin Çalışlar, korgeneral Kerametin Kocaman.

Sosyal hayata yeni bir veçhe vermek için iki büyük generalin askerî mahfele gösterdikleri alâka ve netice itibariyle onu muhite numune olabilecek vaziyete getirmeleri, İlbayın bu işe müteallik olarak Parti kanalından ibzal ettiği mesaiyi derhal ayaklandırmıştır. Kabul edilir ki bir muhitte yeniliklere karşı intibak mevkii verebilmek için kültür kadar göreneğe de ihtiyaç vardır.

Cümhuriyet Halk Partisi ve Partinin Halkevi teşkilâtı, Konyanın Sosyal yaşayış işine müteveccih bir çalışma programı hazırlıyarak mesaisini, tanzim ettiği esaslar dairesinde yürütmüştür. İçtimaî hareketler mevzuu, bir rejim davası olduğuna göre Partinin ve Halkevinin muayyen ve muntazam bir praoğram dahilinde yürümüş ve yürümekte olmasını alkışla karşılamak icabp eder.

Bay Lütfi BERKMEN — Bay Zarif ÖZALP

Vali C. H. P. Başkanı Bay Cemal Bardakçı gerek bu mevzuun, ve gerekse diğer kültür, spor ve köycülük işlerinin riade daha semereli bir hale sokulması için Halkevine, muhitin sevilmiş ve hatırlı çocuklarından ve gençliğine rağmen Konya hukuk muhitinin Baro reisliği gibi ehemmiyetli bir basamağına ayağını koymuş olan kıymetli bir hukukçuyu Başkan yapmıştır; bu genç, avukat Tahir Mıhçıdır.

Konada sosyal hareketlerin başında gelen, Belediyenin ilk kadın üyesi Nuriye BARDAKÇI

Konya Valisi Cemal BARDAKÇI Kütüphanesinde geçirdiği saatleri, hayatının en kıymetlileri sayıyor.

Konya Halkevi, vatandaşları tenvir yolunda ve muhiti başka memleketlere tanıtmak işi üzerinde dahi büyük bir hassasiyetle duruyor. Muhtelif vasıtalarla neşriyata kıymet ve ehemmiyet veren bu müessesenin dergileri, mecmuası, konfransları, gazetesi vardır. Dergilerden biri, esasen tarihî eserler bakımından pek zengin olan Konyanın, sadece antikitelerinden bahseder. Bu, bir seri halinde neşrediliyor; sona erence memlekete Konyanın tarihî bir albümü ve bir kitabı verilmiş olacaktır.

Radyolarla neşriyat dahi Konya Halk evinin üstünde durduğu işlerden birisidir. Yirmiden fazla hoparlör Konyanın içine serpiştirilmiştir. Halk, günün en taze havadisini buradan alırlar, müzik ihtiyacı bu hoparlörlerle tatmin edilir.

Konyanın içtimaî hareketlerine, Halk evi ve Belediye çalışmalarına geniş ölçüde mesai hissesi katan, yardım ve hizmette bulunan elamanlardan birisi de sayın İlbayın kerimeleri bayan Nuriye Bardakçıdır.

Şehir nasıldır?

Tarihî bir kıymeti haiz bulunduğu halde Konya şehrinin eskiden çok ihmal edildiğinde.. ve bu yüzden şehrin iptidaî bir çehre ile pek mütevazi ve hareketsiz olduğunda, bütün Konyalılar ittifak ediyorlar. Konyadaki bugünkü parlak ve sevimli çehre Cümhuriyet idaresinde belirmiştir. Bilhassa şu son yıllar içinde yeni inşaata hız verilmesi, daima Valinin direktiflerile hareket eden Belediye reisinin cadde ve sokakları parkeletmesi, meydanlar açılması, Hususî muhasebe bütçesinden imara para ayrılması Konyayı

Konya Halkevi ve Baro Reisi Tahir MIHÇI

Konya Belediye Reisi Bay Şeki ERGUN

güzel ve hareketli bir şehir yapmıştır. Halâ, masrafı vilâyet bütçesinden ödenen bir takım imar işleri de bu güzelliği artırmağa matuf hareketlerdir.

Alim ve demokrat bir idareci :

Hiç unutmam; Konyadaki Kolordunun kıymetli Komutanı Korgeneral Kerarrettin Kocaman, evvelce bir toplantıda yanında bulunanlara şu sözleri söylemişlerdi :

«..... Türklerin en demokratı en asil kanlı olandır. En asil kanlı olanlar, en demokrat olan kimselerden...» Bu güzel söze sembol olabilecek adamlardan birisi de Konya Valisi olduğu için Cemal Bardakçıdan ve onun çalışma tarzından bir parça bahsedeceğim :

Elli beş bin nufuslu Konya şehri ve yarım milyon nufuslu Konya vilâyeti Bay Cemal Bardakçıyı, mübalâğasız olarak söyliyebilirim ki, adetâ bir « baba » olarak tanımıştır. Yanlarında oturduğum bir iki saat zarfında müracaatların çokluğu yüzünden nihayet birkaç cümle konuşabildim. Müracaatları gayet halim bir tavırla ve o nisbette şefik bir alâkayla karşılıyor. Onu bu haliyle ya bir pisikoloğa veya hastalarının maneviyatını cesaret telkiniyle takviye eden bir doktora benzetirsiniz. Beraberlerinde olarak bazı kazalarla nahiye ve köylere kafile halinde yaptığımız bir gezide dahi valiyi aynı alâkalı ruhun sahibi olarak gördük: Köylüyle bizzat temas ediyor ve dertlerini bizzat dinliyor. Onlarla kolkola geziyor, yemeğini onlarla

Orgenaral İzzettin ÇALIŞLAR ve Vali Cemal BARDAKÇI bir ziyafet masasında

beraber yiyor. Köy yayruları ondan hediyeler almağa alışmışlar: « Bize bu defa ne getirdin?,. » diye etrafını sarıyorlar.

Hazır bulunduğu ve geceyi geçirdiği yerlerde en ufak müracaatı bile vasıtasız olarak ve memnuniyetle dinliyor.

Bay Cemal Bardakçı Konyaya gelişinde zabıtaya şu emri vermiştir:

« Hiçbir vatandaşa en ufak bir güçlük ve hakarette bulunmıyacaksınız. Cümhuriyet kanunları bunu emreder. Suçlu olanları cezalandırmaktan Cümhuriyetin âdil kanukları âciz değildir. Kanunî şekillere âzamî hürmet ve riayet isterim. » Vilâyette ve kazalarında idare evlerinin ve daire müdürlerinin kapısı halka her zaman açıktır. Kapılar vurulmadan girilir. Vilâyet makamına yapılacak müracaatlarda hiç kimse: « Vali meşguldür. » diyemez. Bunu böylece Cemal Bardakçı emretmişlerdir.

Çok çalışır, tam mesaisi günde 12 saati bulur. Sabah 8,30 dan 12 ye kadar Parti, spor ve vilâyetin fevkalâde işleriyle meşgul olur. Yemekten sonra Daimi encümen, idare heyeti içtimalarına riyaset

Konya Gazetecileri

eder ve Nafıa işleri, umumî tahsilât, asayış meseleleriyle alâkadar olur. Bütün bu işler arasında, aslı vazifelerinin randımanını azaltmamak şartiyle, vaki müracaatları yine bizzat dinlemeği ihtiyar edişini, kendisini sevdiren sebepler arasında saymak lâzımdır.

Maiyetindekilerden en yakini vilâyet daire müdürü BB. Zarif Özalp, Parti Ba Sekreteri Lûtfi Berkmendir. Seyahatlerinde bu iki zatı muhakkak refakatlerine alır.

Konyada halkın istirahatine tahsis edilen parklardan biri

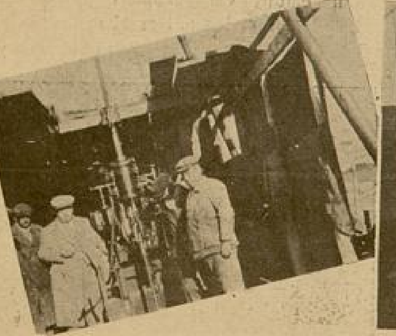

Vali bay BARDAKÇI bir sondaj ameliyesini tedkik ediyor

Akşehir piyade alayının (İlbay gecesi) adını vererek tertip ettiği baloda Vali ve Alay Komutanı davetliler arasında

Vali, Mülkiye Müfettişlerinden Bay Nihat ŞENMAN bir At koşsundan

Şiirler :

GÖZLERİ BİNBİR

Hasretlerle Sürmeli AT

Yazan : TEVFİK TANYOLAÇ

Issızlığı önüne katıp süren;
Engelleri deviren bir yağızattır o ; .
Damarları işlek alınlar gibi kabarık ;
Uzun yelesi uçan dalgalar gibi dağınık ;
Yüreği ufuklara bağlı ;
Görünmez kanatlı böyle bir yağızattır o ; .
Demiryolundaki ölçülü akışı ,
Ve uzaklıklara eğmen bakışı
        Öyle yaman, öylesine yaman ki ; .
        Ona sevgimiz öylesie candan ki..
        Alnımızın teriyle besliyoruz onu ;
        İrademizin avuçlariyle veriyoruz suyunu . . .

●

O getirdiğ dizdize
Karadenizi Akdenizle,
Doğu ellerimiz kucaklaşacak Egemizle . .
Onu selâmlarken
Susuzluğumuzun anıtları :
        Fabrika bacaları,
        Ürküp kaçıyor sesinden
        Yürek çökerten gurbetin acıları.
O geçerken toprak damlar
        Bir oluş rüzgâriyle ürperirler ,
        Ve beton şehirlerin rüyasıyle gerinirler.
        Yeşil tarlaların nefesi dolaşır bozkırlarda ;
        Sıla türküleri söyler
                Güneş derili
                Güneş gömlekli kızlar da

●

O geçerken
        gülümser
                güzleri
                        iri
                        iri
                                telgraf
                                        direk
                                                leri.
Kuru yüzleri
        çiz
        gili
                çiz
                gili
                        telgraf
                                direk
                                        leri
o geçerken gülümser ,
Ve kavruk dudakları müjdeli haberlerle titrer ;
Mektup bekliyen bacılara ,
İş istiyen aclara . . .

●

Hey yağızatımız kişne, kişne ; .
Çağlıyan sular, imreniyor ilerliyen süzülüşüne...
Hey göğsü seven bir kalple dolu çelik hayat !
Hey gözleri binbir hasretle sürmeli at!
Sılanın yollarına dağlar yığılsa da kat kat !
Biz olan sana, öyle inancımız var ki fakat . . .
        Yağızatımız;
                yağızatlarımız !
Uyanışımızın kalkanı
Canlı canlı vuran nabızlarımız
        yağızatlarımız!
İlerliyorlar
        olgun bir akışla salına salına
        Güneşi çelenk diye taşıyorlar ufukların alnına.
        Yağızatlarımız, Yağızatlarımız !
        Can kurban olmaz mı
        Hasret kavuşturanların. bir tek nalına ! . .

11 - 10 - 1938

Çok okur, usançsız bir mütetebbidir. Fakat mütalea saatlerini resmî mesai saatlerine karıştırmaz. İstirahatinden kıstığı zamanı tetebbüe hasretmektedir. Seyahatlerinde ekseriya şoförün yanına oturur. Tetebbü aşkı Valinin kaçırılmaz fırsat olarak saydığı yolculuk hali görülecek vaziyettedir. Otomobil yoluna devam ederken onu elindeki kitapla meşgul görürsünüz. Geceleri bu uğurda uykusundan birkaç saati kısmak ta mutadıdır.

Konyanın tarihî eserlerini tetkike gelen hiçbir yabancı turist yoktur ki Cemal Bardakçı ile konuşmadan ve onun bu sahadaki geniş bilgisinden not almadan gitsin.

Umumî toplantılarda, balolarda bay Bardakçıyı daha sempatik bir adam olarak görüyorsunuz. Her sahayı samimî bir dost, bazen bir baba hüviyetile dolaşır, hazurunu tatyib eder. Bunun içindir ki hazır bulunduğu toplantılara gitmeği hiç bir davetli ihmal etmez.

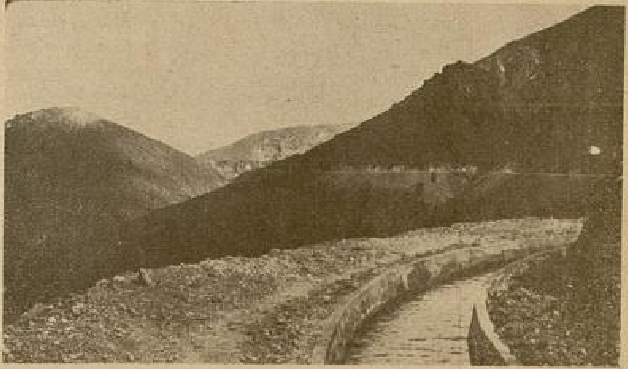

Konada dağ sırtlarından ovaya inen bir kanal

İki sene evvel terfi ettirilmiş, birinci sınıf vali olmuştur.

Cemal Bardakçı yalnız birinci sınıf valilerden olmakla değil, aynı zamanda umumî kalite bakımından birinci sınıf şahsiyetlerden olmakla da sevilen bir idareci ve bir ilim adamıdır.

Gelecek sayılarımızda :

Konya mekteplerinden röportaj :
Lise, Kız Enstitüsü, Sanat okulu

BİR YILBAŞI GECESİ İHTİSASLARIMDAN:

BİR GERİLEYİŞ

YAZAN: MAHMUT YESARİ

Kendimi az çok muhite uyar bir adam sanıyordum. Halbuki arkadaşım Fahir Tokgil'in bu yılbaşı gecesi tanıttığı, bu, çok kibar, fakat fazla etikete düşkün ailenin salonunda sıkılmıştım. Sanki atlas kaplı, somyalı bir koltukta değil, kızgın bir saç üzerinde oturuyordum.

Saatimi zincirinden çıkarmış, parmaklarımın arasında sıkıyor, mütemadiyen kuruyordum.

Neden sıkılmıştım?

Gözlerimle etrafımı gözetliyordum: Arnuvo salon takımı, çok temiz, kıymetliydi. Yerdeki halı, kısmen solukluğuna rağmen, değersiz addolunamazdı. Resim çerçivelerinin hendesî itinalarla asıldığı biraz belliydi.

Aceba, radyonun bir türlü ayar edilemiyen sesi mi sinirlerime dokunuyordu? Vakit vakit tekrar edilen plâklar mı kafamı karıştırıyordu?

Fakat şu yaşlı şişman kadının, daima genç kavalyeler seçerek, dansa kalkması, güldürmekten ziyade, gözü ve göynü rahatsız ettiği muhakkaktı.

Aceba salonun loşluğu mu hüzün veriyordu? Masa ile ayna arasına konulmuş ayaklı elektrik lâmbasını saran kırmızı, sarı, yeşil boncuklarla süslü geniş mavi canfes abojor, bütün yüzleri havagazlerinin donuk, ölgün, mavi gölgelerile boyuyordu.

Bir bahane ile abajorun bir ucunu kaldırmak istiyordum. Sağımdaki etajerin üst rafından bir kitap almıştım, lâmbaya yaklaşırken kolumdan hafifçe çekildiğimi hissettim.

— Affedersiniz, bayım.

Döndüm; beyaz saçlı, soluk benizli bir ihtiyar, gülerek bana bakıyordu:

— Bir emriniz mi var efendim?

— Estağfurullah... Dansetmiyorsunuz da, konuşalım, diyorum. Taciz etmiyorum ya...

Göz göze gelmiştik. O dakikada, ruhumdaki kasvetin de nereden geldiğini anlıyabildim. Onun, saçları gibi ağarmış sanılan soluk gözleri vardı, fakat bu gözlerde vakit vakit bir şimşek çakıyor; neye dokunduğu, neyi yaktığı sezilmeden sönüveriyordu.

Bakışlarında tenkit, takdir, istihza farkedilemiyordu. Herkese, ayni nazarla bakıyor, her nükteye ayni tebessümle gülüyor, her söze ayni ahenkle cevap veriyordu.

Niçin benimle konuşmak istiyordu? Kendi kendime:

— Macit, diyordum. Ayağını denk al. Müthiş bir imtihan geçiriyorsun.

Lâkin ihtiyarın sesi, o kadar tatlı, o kadar yumuşaktı ki umduğum dehşet, kendiliğinden kaybolmağa başlıyordu. Yan cebinden çıkardığı otomatik çakmakla sigaramı yakarken:

— Çok sıkıldınız, dedi.

Yaşlı adam, evsahiplerinden olmasa bile, herhalde onların akrabası, yahut ta samimi dostları olabilirdi:

— Hayır... Kat'iyen!

O, danseden çiftlere uzun uzun baktı, sonra döndü; başını eğerek fısıldar gibi:

— Ben de sıkılıyorum ama, ne yapayım, dedi. Karımın hatırı için.. Karımı, belki tanımazsınız... İşte!

Göğüs, bel; kalça kıvrımları, dolgunlukları kaybolarak yukarısına, çenesi ve ensesi çifte katmerli bir baş oturtulmuş ve aşağısına gayet acemice yontulmuş iki destek konulmuş geniş bir boruyu andıran bir kadını gösteriyordu:

— Onun hatırı için, diyişime belki güldünüz... İnkâr etmeyiniz; ben, bu kadar nezaketten hoşlanmam. Hatır, gönül, ben yaşa geldikten sonra paydostur, azizim... Asıl, kendi hatırım için... Zevcemi buraya, yahut başka bir yere getirip götürmezsem, evde ne yapacağız? Hiç yoktan kavga edeceğiz. Daha doğrusu, o bağıracak, ağlıyacak... Ben, sinirden öleceğim. Bakınız, şimdi o da memnun, ben de...

Parazit yapmağa başlıyan radyo susturulmuştu. Yaşlı adamın karısı, kavalyesinden ayrılır ayrılmaz, yanımıza yaklaştı:

— Münir, uykun geldiyse gidelim.

İhtiyarın gözlerinde şiddetli bir şimşek çakmıştı:

— Yoruldun mu, karıcığım?

— Sana da hiç yaranılmaz.

Kadın, hiddetle söylenerek uzaklaşmıştı, Bay Münir, ayağa kalktı:

— Dans biliyor musunuz?

— Biraz...

— Niçin dansetmiyorsunuz?

— Şey...

Birden koluma girdi, karısının yanından geçerken:

— Burası çok sıcak, dedi. Kapıyı, pencereyi açsak, hepiniz terlisiniz, üşürsünüz. Biz, bir parça verandada hava alalım.

Yılbaşı gecelerinin tatlı sıcaklığı, bir şurup gibi damarlara yayılıp insanı gevşetiyordu. İhtiyar adam, tarasın ilerisindeki sandalyelerden birine oturmuştu:

— Gördünüz mü? Karım, nasıl kızdı? Yorulduğunu bile itiraf etmek istemiyor. Ama, yalnız o mu? Hepsi öyle, bütün kadınlar öyledir.. Erkeklerde, bir tevekkül vardır, mağlûbiyetlerini kabul ediverirler.

Bir elini iskemlenin arkalığına geçirmiş, hafif hafif sallanıyordu:

— Kız mekteplerinin imtihanlarında bulundunuz mu hiç? Kırık numara aldılar mı, artık ağlamalar, bayılmalar... Hattâ kendine kıyma teşebbüsleri, neler, neler... Bir erkek çocuğu, on sene bir sınıfta bıraksalar, kovulmadıkça aldırış etmez, oturur. Kadınlık mağlûbiyeti kabul etmemeği bir galibiyet addeder. Zavallı bilmez ki bu ısrarı da bir zaaftır. Sizin, karımdan yüz kat güzel dansettiğinize eminim. Bu gece, dansetmiyorsunuz. Sebep? Çünkü dansetmek iştihası gelmiyor ki... Salondaki damları sayalım... Evsahibi bayan: Yaş, kırk bir...

Gülerek durdu:

— Ben, yaşları söylerken, siz, kendiliğinizden, beş on yaş daha ilâve edebilirsiniz.

Gayri ihtiyarî ben de gülüyordum:

— Ne hoşsunuz!

İçini çekti:

— Hayatta mağlûbiyetimi kabul ve itiraf edinciye kadar öyle acı insandım ki... Evet, ev sahibi sayın bayana kıyasen diğerleri on aşağı, beş yukarı diyelim... Sonra? Anladınız ya?

— Pek anlıyamadım.

— Pek âlâ anladınız. Sonrası, bu kadar... Bu sayın bayanlar, hiç durmadan, dinlenmeden, zevkle, neş'e ile fırıl fırıl dönecekler; yalnız, sizin başınız dönecek... Zevkle, neş'e ile diyorum, sözümü yalnış tefsir etmeyiniz. Burada gördüğünüz bayanların, hepsi, cidden namuslu, kibar, ağırbaşlı aile kadınlarıdır. Lâkin, ne çare ki; artık bizden geçti! diyemiyorlar.

Sükûtum onu şüphelendirmişti:

— Sözlerimi, ne red, ne de tasdik ediyorsunuz. İhtimal, beni geveze bir ihtiyar zannettiniz. Sizi, ilk defa bu gece gördüğüm halde, nasıl oluyor da böyle açılıyorum, değil mi? Siz, bir köşeye çekilip oturdunuz. Size baktıkça, hayalimde, tam bundan yirmi sene evvelki gençliğim canlanıverdi. Sizin kıracağınız potları anladım. Önüne geçmeğe çalıştım.

Hayretle sordum:

— Nasıl potlar?

— Meselâ, mütemadiyen saate bakmak, fazla gülünç çiftlerin dansını musirrane seyretmek gibi ufak tefeklerini geçelim. tamiri kabil olmıyacak potlar kıracaktınız. Ve eğer mâni olmasaydım, kırmak üzere

Yeni bir yıla daha girerken:

SAAT

Yazan: Nurullah ATAÇ

İngilizlerin mütefekkir romancısı, yani hem bir mütefekkir, hem de bir romancı olan muharriri Aldous Huxley, zamandan bahsederken, dakika ve saniyeye verilen ehemmiyetin, sanayi medeniyetinden doğduğunu söylüyor. « Meselâ, diyor, sabahleyin sekizi on yedi geçe... Bu, bizim her gün bindiğimiz trenin kalktığı saatse, bizim için fevkalâde ehemmiyetli bir şeydir. Halbuki cedlerimiz için böyle bir anın mânası yoktu; onlar için böyle bir an mevcut değildi. »

Fakat, yine Aldous Huxley'in söylediğine göre bu yeni zaman mefhumu, eski zaman mefhumunu kaybetmek pahasına elde edilmiştir. Sanayi medeniyetinden evvelki insanlar için güneşin doğmasının, batmasının, mevsimlerin bir kıymeti vardı. Bugünkü insan ise yavaş yavaş onlara aldırmaz oluyor.

Birgün gelecek, gündüzle gece arasında bir fark gözetmiyeceğiz. H. G. Wels, yirmi birinci asır evlerinde pencere bulunmıyacağını haber veriyor. İnsanlar güneş ışığının ve havanın mütemadiyen değişmesine tahammül edemiyecekler ve evlerinde hiç değişmez bir hararet derecesi, azalıp çoğalmıyan bir ışık içinde yaşamak istiyeceklermiş... Kimbilir? Belki yerin altını da üstüne tercih ederler. Güneşten aldığımız hayat kuvvetini, insanın kendi icat ettiği vasıtalarla da elde etmek kabil değil mi? Gerçi bugün, yaşıyabilmek için, toprağın üstünde biten birtakım nebatlara ihtiyacımız var; fakat gıda meselesi de kimyevî maddelerle halledilebilir. Geçen asrın âlimleri bile, insanın karnını doyurmak için etleri, otları pişirmekten usanacağını ve bir küçücük hapla beslenmek kabil olacağını söylüyorlardı.

Öyle bir hayat bugün bize pek korkunç gözüküyor. Denizi, dağları, bahçeleri, yıldızları görmeden, kuşların, böceklerin, suların sesini işitmeden; çiçeklerin kokusunu duymadan rüzgârsız bir âlemde yalnız insanlar ve insanların icat ettiği şeyler arasında yaşamak... Fakat bunun bize korkunç gözükmesi birşey isbat etmez. Ona da alışabiliriz; hattâ bugünkü yaşama tarzını aklın alamıyacağı birşey sayacak kadar alışırız. Cedlerimiz her sabah sekizi on yedi geçe trenine yetişmek zaruretini korkunç bulmazlar mıydı?.. Bizler, bundan yirmi sene evvel, Boğaz ve Kadıköy vapurlarının her mevsimde tarife değiştirmelerini pek tabiî buluyorduk; bu gün, herkes değilse de, birçok kimseler, buna sinirleniyor ve yaz kış evlerinden ayni saatte çıkıp yine aynı saatte dönmelerinin mümkün olmasını istiyor.

Bir sene yazı Adada geçiren bir dostum: « Burada elektriğin pahalı olduğunu söylüyorlardı; halbuki İstanbul'dakinden çok daha az veriyorum » dedi. Hiç te dalgın bir adam değildir; fakat yaz gecelerinin kış gecelerinden çok daha kısa olduğunu unutuvermişti. O, yalnız evine saat kaçta gidip sabahleyin saat kaçta çıktığını düşünüyordu; bu da, mevsimle beraber değişmemişti.

İtiraf edeyim ki o dostumun bu dalgınlığına hayran oldum; ben de onun gibi olmak isterdim. O, alafranga dediğimiz zevalî saata tamamile alışmış; ben, bunca yıldır bir türlü alışamadım. Bittabi saatimi akşam ezanına göre âyar etmiyorum ve bir kimse bana, akşama doğru: « Saat on biri çeyrek geçiyor » dese önce birşey anlamaz, şaşırırım; çünki alaturka saat şuurunu da kaybettim. Daha doğrusu onun ancak rakamlarla ifadesini anlamaz oldum; yoksa tâ içimde pekâlâ yaşadığını biliyorum, çünkü bir insanın akşam sofrasına, İlkkânunda saat altı buçuk, hattâ beş buçukta, Temmuzda ise ancak dokuz, dokuz buçukta oturmasını pekâlâ anlıyorum. O kadar ki her mevsimde saat sekizde yemek yiyenlere - gıpta etmekle beraber - şaşıyorum.

Doğrusu bugün ben yaşta olanların işimiz ezanî saate göre kurulmuştur; yani biz; Aldous Huxley'in bahsettiği sanayi medeniyetinden önce gelmiş insanlar gibi, güneşin doğup batmasına, mevsimlerin değişmesine ehemmiyet verenlerdeniz. Ortalık kararınca işimizi bırakıp kalkmıyoruz; daha evlerimize dönmek vakti gelmediğini aklımızla biliyoruz, fakat ancak aklımızla içimiz hayret etmekten, sokakları karanlık bastıktan sonra da gündüz hayatın devam etmesini bir tuhaf bulmaktan kendini alamıyor.

Bizden genç olanlar, çocuklarımız böyle değil, onlar için güneşin doğup batmasından ziyade saat dokuzun, saat on yedinin (biz saat on yedi derken saçma söylemişiz veya zübbelik etmişiz gibi utanıyoruz) bir kıymeti, bir mânası var. Onlar güneşin batmasını ve doğmasını, insanoğlu ile pek alâkası olmıyan birer hâdise, belki seyri hoş bir manzara diye karşılıyorlar. Onların torunları da, Wells'in bahsettiği penceresiz evlerde, hattâ yer altında kurulacak bir âlemde yaşamağı pekâlâ hoş görebilirler.

---

idiniz. Saate bakmaktan yorulmuştunuz, kalktınız etajerden bir kitap aldınız. Salonlarda kitap almanın çok tehlikeleri vardır; bu süslü ciltli kitaplar, çok defa en bayağı, mübtezel romanlar ve hikâyelerdir. Bu kitaplar, bazen postacılık hizmetini de görürler. Bazı sahifeler, kurşun kalemi, renkli kalemlerle işaret edilmiş sırları saklarlar. Aralarından kurumuş çiçek, iki tel saç, bir kurdele parçası düşmesi ihtimalleri vardır. Bu tehlikeler de yok, diyelim. Kitabı almaktaki maksadınız ne idi? Herhalde okumıyacaktınız, çünkü kabındaki isme bile dikkat etmediniz. Gözlerinizi kırpıştıra kırpıştıra bakmanızdan anlıyordum ki abajur, sizi rahatsız ediyor. Kitap okumak bahanesile odayı aydınlatacaktınız... Azizim, bu hatanızı kim affederdi? Uykusuzluk ve yorgunluğun insanları yaşlı gösterdiğini bilmiyor musunuz? İhtiyarlar, orta yaşlılar, değil, gençler bile, o zaman güzelliklerini, tazeliklerini kaybederler. Göz kenarları hafifçe çapaklanmış, çeneler esnemekle mücadeleden kilitlenmiş, gözkapaklarında zoraki bir geriliş, açılış... Hele dudak uçlarında süzülme ince parıltılı yollar da başladı mı? Bırakınız...

İskemlenin kenarına vuruyordu:

— Güzel görünmek, kadınlarda bir merak değil, bir sevkı tabiî, doğuştan bir itiyattır. Eğer masal severseniz, dinleyiniz: « Günlerden bir gün (Allah Baba), meleklerini yanına çağırmıştı:

« — İnsan kullarımın işlerine bakalım. Yeryüzünden gelen istidalar birikti, gözden geçirelim.

« Melekler; dua, şikâyet, temenni, istiğfar, niyaz, rica şeklindeki, binlerce, milyonlarca, milyarlarca istidaları huzura getirdiler. Bunların en çoğu şikâyetli ve şikâyetlerin en çoğu da kadınlarındı.

« — Garip şey, cinsi lâtif kullarım, neden şikâyetçi oluyorlar? Bütün güzellikleri, incelikleri, nazı, işveyi, fettanlığı onlara bol keseden vermişken, şikâyetlerine sebep ne? Haydi, yeryüzüne inip tahkik ediniz

« Melekler, göz açıp kapayıncıya kadar bir zamanda, işlerini bitirip döndüler:

« — Yarabbi! Cinsi lâtif kulların şikâyetlerinde haklı imişler, hakikaten onlara gadrolmuş. Erkek kulların çirkinine tahammül mümkün ama, cinsilâtifin çirkinine tahammülün imkânı, ihtimali yok.

« Allah Baba, rahim ve şefkatle buyurdular:

« — O halde, kadın kullarıma haber verin, şikâyetlerini dinliyeceğim. Hiç birinin boynu bükük kalmasını istemem

« Melekler, bir saniyede, dünyanın dört ucuna haber uçurdular, tekrar huzura geldiler:

« — Evamiri ilâhiyeleri tebliğ olundu. Cinsilâtif kullarınız, kapınızın önünde beklemektedirler.

« — Hepsinin birden huzura girmeleri muvafık olamaz, birer birer gelsinler. Yalnız sıra, ile...

« Melekler, biribirlerine bakıştılar:

« — Yarabbi, ne sırası ile?

« — Derece derece. En çirkin olan, en evvel girecek..

« Emri tebliğe memur melekler; biraz sonra, geri dönmüşlerdi.

« — Ne var? Niçin gelmiyorlar?

« — Yarebbi! Kapınızın önündeki mahşere, emirlerinizi aynen tebliğ ettik: Huzura, sıra ile gireceksiniz... En çirkininiz, en evvel girecek... Sonra, daha az çirkini... Sonra, ondan daha az çirkini..

« — Peki, siz, bunu söyleyince ne yaptılar?

« — Hepsi, geri dönüp gitti. »

*

Salonun verandaya açılan kapısı aralanarak biri yaşlı, öbürü nisbeten genç iki kadın gözükmüş, lâkin onlar, bize doğru ilerlerken, gramofon da oynak bir fokstrota başlamıştı.

İhtiyar adam, gülümsiyerek sordu:

— Ne o, bayanlar, yoruldular mı?

Gencinden evvel yaşlı bayan atıldı:

— Hayır! Sizi, kaçtı zannettik de.

Elini tehdit eder gibi sallayıp genç arkadaşının koluna girerek salona döndüler.

İhtiyar adam, yüzüme bakıyordu:

— Ben, bunu söyleyince ne yaptılar?

Neş'eli bir kahkaha atarak, yine kendi cevap verdi:

— İkisi de geri dönüp gitti!

Behçet Kemal

Yazan :

Behçet Kemal Çağlar, Ebedî Şefin ölümü haberini alınca derhal kaleme sarılmış.

İlhamını vatan toprağından coşkun kalemi ile biçen Behçet Kemal Çağlar, yaşayan edebiyatımızın en realist ve en cesur kalemidir dersem sakın şaşmayınız.

Ulusal bir şair olabilmek için kafatasını bu kaynaklara dayamış, bir tulumba gibi işleten, manzum Timur piyesi müellifi, san'atında olduğu kadar, konuşmalarında da samimidir.

Reel olduğundan mı bilmem, san'at hususunda söylemekten asla çekinmiyen şairi evinde ziyarete gittim. Beni, güzel döşenmiş misafir odalarında güler yüzle karşıladı.

Sigaralarımızı, ve kahvelerimizi hiç konuşmadan içiyoruz, odanın sessizliğini ihlâl etmek lâzımdı. Eğer, bu ihtiyacı hissetmemiş olsaydım, bu kalın sükût içinde ben de hayallerimi temdit etmiş olacaktım. Çünkü o, yazmakta olduğu şiirini ikmale çalışıyordu.

— Behçet, dedim. Dün ve bugünkü edebiyatımız hakkında neler düşündüğünü sorsalar ne cevap verirsin?

Bu sualim, kafatasının kafesine sokmıya çalıştığı ilhamını uçurtmaya kâfi geldi.

Siyah kaşlarını çatarak cevap verdi:

— Bu sorduğunuz sual öyle büyük ve öyle şümullüdür ki, bunun için zamana ihtiyaç vardır.

Sualinize nisbeten cevap verebilmem için, niçin ve nasıl şair olduğumu anlatayım:

— Her memlekette bir yaş devresi vardır ki, o dvrede de herkes komşusunun kızına âşık olur, aşk mektubu yazar. Bu mektup manzum veya mensur olabilir. Fakat.. bir çok yerlerde, bir çok insanlar bu yazdıkları şeyleri muayyen bir yaştan sonra yırtarlar ve hattâ, ondan bahsetmeye utanırlar. Halbuki, bizde ötedenberi şiir pek revaçta görüldüğü için, elinden başka bir şey gelmiyen âcizler bu onbeş yaşın istibdadına dönerler. Ve bütün ömürlerince onu, istismare çalısırlar.

Buna misal olarak: yalnız kadın için zenperestlik mısraları yazan ve ilk defa hece yazdıklarından, haksız yere millî edebiyat zümresine katılan bazı şairleri zikredilebiliriz....

Halbu ki ben, mesleğimi büsbütün ayrı bir yolda seçtikten, mühendis olmaya karar verdikten ve diplomamı aldıktan sonra, ancak ve ancak içimdeki ateşin ve ışığın zorile istemeden şairliğe sürüklenmiş bir insanım. Yani; ben yaşadığımız yıllar içinde bu memlekete yeni fikirlerimizi ve akidelerimizi telkin etmek yolunda en feragatli ve en tesirli meslektir diye; bir nevi vatan hizmetini ifa etmiş olmak için şairliğe girmiş bulunuyorum.

Behçet Kemal Çağlar kuzini ile Yarım Ayı gözden geçiriyor.

Ziraatçi bir baba ile köylü bir ananın oğluyum.

Bu toprakla bu halkı.. ve bu memleketle bu milletin hususiyet ve hassasiyetlerini, sonradan kazanılan tetkik neticesi bir müşahede ile değil, kendim ondan ve onlardan olduğum için insiyakımla biliyorum. Yani; modaya uyup İstanbuldaki masamın başından Anadoluyu tasvire yeltenmiş değilim.

Belki, sade yaşımın bir mazhariyeti olarak ancak bir tek gelişme, inanma ve (olma) atmosferi içinde yetiştim.

Demek istiyorum ki, sadece Ankara havasının, imanının ve mektebinin çocuğuyum. Bende ne varsa ondan geldi. Yalnız, onu söylüyorum. Binaenaleyh, imanımda ve terennümümde ister istemez samimiyim ve kendimim....

— Yurdun herhangi bir köşesinden bu imanı terennüm kabil değil mi?

— Ben şairi, kendi göğsüne eğilmiş, sadece kendi dertlerini dile getiren kapanık ve egoist bir mahlûk saymıyorum. Şairi, kütleyi heyecana getirerek onda yeni bir takım hisler ve coşkunluklar uyandırıp muayyen ve ulvî hedeflere çeken bir rehber ve bir mürşit görüyorum.

Bu edebiyat bahsını şedit bir safhaya sürükliyen şair, zikrettiği ve zikretmediği şairlerin şiirlerine neden kıymet vermiyordu? Onların matbuata aksetmelerine bile esef ediyordu!..

Yoksa bu şairlerin şiirleri hakikaten bu esefe ve hücumlara muhatap mıdır? Bunları kendine soracaktım. Düşündüm. Muhakkak ki menfî cevap verecekti.

Hangi şairleri daha çok sevdiğini anlamak için sordum:

— İlk kimlerin şiirlerini okuyarak heyecana geldiniz?

Bir türlü bitmek bilmiyen sigara kutusundan bir sigara daha ikram ettikten sonra anlatmağa başladı:

— Buna vereceğim cevabın, suali sorduğunuz günlerde pek revaçta olan bir ismi hatırlayıp lâf olsun diye verilmiş telâkki edileceğinden çekinmeden söylüyorum ki; ilk ezberlediğim ve ilk kendisine benzer bir şey yazmak hevesine düştüğüm beyitler (Namık Kemal) a aitti. Zaten, babam, benim adımı bu biricik erkek ve asil şaire hayranlığının tesirile Kemal koymuştur. İlk vatan sevgisi telkinlerini bana, hep onun beyitlerile yapmıştır. Tabiî o vakit eski harfleri ilk öğrendiğim ve biribirine tutturarak kelimeler okumağa ve yazmağa çalıştığım günlerde, bir akşam babama artık okuyabildiğimi isbat için, misafir salonumuzun duvarında asılı levhayı gösterek hecelemiştim: ...

ÇAĞLAR'la Başbaşa

NİYAZİ ACUN

«Felek hertürlü esbabı cefasın
toplasın gelsin
Dönersem kahbeyim millet
yolun̲da bir azimetten»

Tekrar ediyorum; bugünlerde ismi hürmetle anıldığı için değil, Ankaraya ilk geldiğim günlerde bundan sekiz dokuz sene evvel Türkocağı salonunda Namık Kemal için bir kaç arkadaşımla yaptığımız toplantıda :

Şair değil diyenin sana, ağzı kurusun!
Sen ki bütün milletin hamaseti nurusun.
Hürriyet bayrağını ilk alansın eline,
Niye rastgelmiyoruz her yerde heykeline?

Diye haykırmıştım.

Bu şiirini teyit için kitaphanesinden bir kitabını alarak gösterdi.

Kafatası tamamen milliyet ve vatan havasile yanan şairden, dünkü ve bugünkü şairlerimizden hangilerinin şiirlerini daha vatanperver ve daha milliyetperver bulduklarını sordum.

Otoriter bir bakışa imtizaç eden kalın bir sesle cevap verdi :

— Şairlik denilen mevhibeye hakikî surette malik olan insanın kabiliyetini en çok ve en müessir gösterebileceği mevzu, vatan ve millet duygusu ve sevgisidir.

Başka mevzularda muvaffak olup ta bunlara gelince yavan kalanların kabahatini, mevzua yüklemek gaflet ve delâlet olur.

Kabahat onlardadır. Çünkü, akılları ve idrâkleri bu muazzam mevzuları kavrayamıyacak kadar dar.. Kalplerile hisleri bu muhteşem sevgilerle çarpamıyacak kadar gafil ve hissizdir.

İnsan bir davaya inanmadıkça ve onun yoluna baş koymadıkça, bir takım meselelerle içini kemirip, kafasını işletip yormadıkça, hakikî insan olabilmiş değildir ki şair olabilsin . . . . .

Bu itibarla ben, ancak kalbinde bir iman ve kafasında bir mesele olan ve bunları şiirde konuşturan insanları şair sayıyorum. Ve bu itibarla birinin imanı geri, birinin imanı çarpık olmakla beraber, bugünkü nesiller içinde şair denilince: Mehmet Akifle, Nazım Hikmeti hatırlıyorum. Çünkü : inanıyorlar ve bir davaları vardır.

— Yukarıda söylediğinize göre, bu saydığınız iki üç isimden maadası, edebiyat tarihimize girmiş şairler, sizce kelime ve kafiye canbazı gibi bir şey mi?

— Bütün edebiyat tarihimiz, diye geniş bir çerçeve almıyalım. Çünkü, hepsinin kendi zamanına ve mekânına göre bir sistemi ve bir haklı tarafı vardı da, belki, şimdi ben muhakeme edemiyorum.

Fakat, zamanımızın şairlerine gelince; bunlardan Kemalettin Kâmi gibi, her şiirini bu memleketin bünyesinden ve duygusundan süzüp çıkaran öz bir şairi, Necip Fazıl gibi belki mariz fakat, müstesna muhayyelesinde daima meseleler gezdiren ve her an bir nevi doğum sancısı çeken öz bir san'atkârı geri bırakınca, bizlerden beş on sene evvel şiire başlıyan kimselerin çoğu sadece nazımdırlar.

Size Fransız şairi Sully Prudhom'un Alfred de Musset'ye bir hitabını hatırlatayım :

«Fransa bir çok hayatî yeni meseleler ve dagdağalar içinde iken, sen, nasıl olur da sadece kendi dertlerini dinler, memleketi hiçe sayarsın?! Dâhi olmasaydın sana, alçak derdim . . . .»

Gülümsiyerek :

— Bizimkiler zannederim ki dâhî değildirler . . . .

Memleketin en kara ve en aydınlık günlerini genç iken, heyecanlı iken, sıhhatli iken yaşamış ve şair olduğunu iddia etmekte olan bu adamların, bu muazzam badirelerden iz taşıyan, sorarım size, kaç mısraı vardır?

Bu arada Faruk Nafızın (At) ı ve buna benzer bir iki siirini saygı ile anmaktan kendimi alamıyorum.

— Ya son nesil?

— Son nesle gelince .. Biz Osmanlılıktan tamamen kurtulmuş yepyeni Garpli bir Türk mevcudiyeti ile belirmiş bulunuyoruz.

Bizi ne yapsa halâ Osmanlı, veyahut körü körüne Garp hayranı münekkitler anlıyamazlar.

Ve zaten bizde, edebî tenkit bugün muhtaç olduğumuz karakter ve liyakatta teşekkül edebilmiş değildir.

Behcet Kemal, hakikaten sözünü güzel bir mevzua getirmişti. İsimleri çekinmeden söyliyen şairden, zamanımızın edebiyat operatörlerinin hangilerinin daha iyi mütehassıs olduklarını sordum.

Düşünmeye lüzum görmeden :

— Meselâ; dedi. Münekkit olduğunu iddia eden Nurullah Ataç, bazı tenkitlerine henüz kitabı okumadığını kaydedecek kadar lâübali ve eksantrik bir hava ile başlamaktan çekinmiyen vakit vakit fikir ve kanaat değiştiren bir insandır.

Kaç güzide istidadı çıkmaz yollara sürüklemiş ve garabetlere saptırmıştır!..

Şair

Şair manzum (Timur) piyesinden güzel bir parçayı, arkadaşımız Açuna okuyor

Etüd ve tenkid bahsında Hasan Âli Yücel ve Sadettin Nüzheti saygıyla anmayı borç ve zevk sayarım.

Şair kısa bir süküttan sonra tekrar anlatmağa başladı :

— Yeniden bu notları belki gözden geçirmeye vakit olmaz. Eğer, toptan ve alelitlak bir inkâr havası estirmişsem, kabahat bende. Ben şair olarak tanzimattan beri Namık Kemale, Hâmide, Mehmet Akife, Haşime, Türk kelimesini ilk nazma sokan idealist Mehmet Emine, Han duvarları şairi Faruk Nafıza, Necip Fazıla, Kemalettin Kâmiye, Ömer Bedrettine, çarpık üstadların tesirinden kurtulduk-ça Ahmet Muhibe ve Cahit Sıtkıya kıymet vermekte olan bir okuyucuyum.

— Arkas 26 ıncı sayfada —

BİR YILBAŞI GECESİNDE

Mükerrem Kâmil SU

«Bu gece beni görmenizin imkânı yok. Rica ederim ısrar etmeyiniz. Yarın akşam beklerim.» Sadri Namık, metresinin tezkeresini parmakları arasında hırpalıyarak odasında dolaşıyor, hiddetten tir tir titriyordu.

Ne demek? Her an avuç dolusu döktüğü parya karşılık kendini veren kadının kafa tutmağa hakkı olur mu? Sokakta bulunan, kaldırımdan, açlıktan, hastalıktan, binbir sefaletten kurtarılan bir kadının kaprislerine tahammül edilir mi?

Sigara üstüne sigara içiyor, salondaki ufak tefek eşyanın yerlerini değiştiriyor, bazen bir vazoyu yere vurarak, bazen ayakları altında narin birkaç çiçeği ezip geçerek öfkesini yenmek istiyordu.

Karşısında biri varmış gibi yüksek sesle konuşuyordu:

— Defederim musibeti. Yarın zevki ve rahatı yoluna su gibi akan para kesilsin, görürüz yine. Zaten böyledirler efendim. Yüz verince astarını da isterler. Bir az derlenip toplandılar, insan kılığına girdiler mi şımarıverirler. Ama kabahat kimde? Onlara kucak açan, yardım eli uzatan bizlerde... Aptallık.. Hem ne aptallık...

Tekrar onun, niçin bu yılbaşı gecesi yalnız kalmak istediğini düşündü. Birdenbire yabancı bir erkeğin hayali kafasında çakıp söndü. Mutlak, mutlak bir başkasına verilecek aşk ziyafeti yüzünden uzaklaştırılmıştı. Fakat yağma yok. Kendi parası ile hazırlanan yerlerde başkaları safa süremezdi, süremiyecekti.

Bu kararla deli gibi sokağa fırladı. Apartımanın önünde rengi korkunçtu. Düğmeye dokunan parmakları buz kesilmişti. Bekledi, bir hayli bekledi. Kapı açılmıyordu. Fakat o, bu açılmıyan kapıyı mutlak açtırmağı kafasına koymuştu.

İçeride genç kadın, baygınlıklar geçirerek dolaşıyor, apartmanı çınçın çınlatan bu hırçın zil sesini duymamak için kulaklarını kapatıyordu.

Nihayet, başa çıkamıyacağını anlayınca, kapıyı açmağa mecbur oldu. Üstünde sade bir ev elbisesi vardı. Saçlarını düm düz ensesinde toplamışlı. Gözleri kıpkırmızı idi. Yüzünün rengi uçmuş, vücudu ağır bir yük altında kalmış gibi ezilmişti.

Aralık kapıdan bir rüzgâr gibi içeriye dalan Sadri Namık, doğru salona, oradan da yatak odasına koştu. Onun çılgın araştırmalarını, bir köşeye sinen genç kadın, boş bakışlarla takip ediyordu.

Müjgânın her zaman üstünde okuduğu, dikiş diktği, örgü ördüğü, yalnız saatlerini iyi bir dinlenme ile geçirdiği divanın örtüsü karmakarışıktı. Bunu farkeden asabî adam kudurmuş gibi oraya saldırdı. Yaralı bir ses haykırdı:

— Sadri, rica ederim, bırakınız, açmayınız, çıkınız buradan, artık hiçbir şeyinizi istemiyorum.

Bu feryatlara kulak asmıyan genç adam, örtüyü çoktan kaldırmıştı. Şimdi bakışları biraz şaşkın ve ürkek, sevdiği kadının yaşlı gözlerine takılmıştı.

Divanın üstünde bir patik, bir tutam saç, soluk bir fotoğraf, bir de ağız müzikası vardı.

Bu soluk eşyadan birşey anlamıyan genç adam, fotoğrafı eline aldı. Parlak bakışlı bir subay, narin ve güzel bir kadın, sekiz on yaşlarında kadar bir kız çocuğu, başbaşa vererek yumuk yumuk bir bebeğin yüzüne bakıyorlardı.

Bu aile tablosundan da birşey anlamıyan Sadri, derin bir utançla genç kadının dizleri dibine düştü:

— Affet Müjgân. Kıskançlık çıldırtmıştı beni.

— Gayet tabiî Sadri. Benim gibi bir kadın için bütün bu hakaretler gündelik vak'alar halindedir.

— Rica ederim unutalım. Haydi hazırlan. Seni baloya götüreyim. Açılırsın.

— Beni yalnız bırakmanızı rica etmiştim.

— İmkânı yok. Hele böyle üzdükten, fena şeyleri üstüne yorduktan sonra bir dakika bile yalnız bırakamam seni. Haydi çıkalım.

— Bir yere gidemem Sadri.

— Peki, evde kalalım.

— Buna da imkân yok.

— Niçin yalnız kalmakta ısrar ediyorsun Müjgân?

— Kaç yıl var ki bu yılbaşı gecelerini daima yalnız, daima kendimle başbaşa geçirdim. Bulanık hayatımın bütün gecelerini başkalarına verirdim. Fakat koca bir yılın bir gecesini, bir tek gecesini... Asla kimseye vermedim Sadri.

— Bu gecen bir hatıraya bağlı herhalde Müjgân. Fakat onu da öğrenmek istiyorum Belki hakkım yok.

— İçimde kanayan yaraya niçin basmak istiyorsun Sadri? Hatıralarımın üstüne dokunmakla ne kazanacaksın? Varlığımdan temiz kalan biricik köşeyi açığa vuramam, elimde değil.

— Büyük bir kabalık yaptım. Mazur görmeni rica ediyorum. Beni görmek istemeyişin aklıma fena şeyler getirdi. Kıskanan erkekten korkulur sevgilim. Kapıyı açmasaydın belki katil olurdum.

— Çocuksun!.. diye genç kadın acı acı güldü. Muvakkat bir zaman için kiralanan bir kadına bütün bu şeyler o kadar fazla ki...

— Müjgân!

— Eskimiş bir eşya için hiçbir zaman telâş edilmez Sadri.. çalınacak veya yanacak diye...

— Bana derdini söylemiyecek misin Müjgân? Seni dinlemez, sana acı çektiren duyguları tadil edemezsem, inan ki için rahat etmiyecek.

— Yarın gece gel. Beni yine şen yine çapkın, heyecanlı, nasıl söyliyeyim görünmeğe mecbur olduğum gibi göreceksin.

Genç adam, genç kadının ellerini tutmak istedi. O, ateşe düşmüş gibi silkinerek:

— Bana dokunmayınız, diye haykırdı. Dokunmayınız bana...

Sadri o kadar yalvardı, o kadar ısrar etti ki, yıllardanberi kimseye açılmıyan gönül derdi dile geldi. Ve Müjgân yer yer gözyaşları ile kesilen hazin geçmişini bütün çıplaklığile ona anlattı:

— Şimdiye kadar kimseye söylemedim. Hattâ bir gün açlıktan ve binbir tehlikeden çekip alan sana bile. Çünkü inanmıyacaktınız. Her düşkün kadının, suçunu mazur göstermek için, uydurulmuş bir içli hikâyesi olacağına iman etmiş vaziyettesiniz. Gülünç olmamak için daima susmuştum. Fakat bu gece yüreğimin geçmez yarasına elini sürdün. Çözdün sırrımı benim...

Bir binbaşı kızı idim. Babam evine düşkün bir adamdı. Annem güzel, hisli, idareli bir kadın. Yedi sekiz yıl dünyanın her kederine uzak, yaşama güçlüklerinden habersiz mes'ut yaşadık. Annem kardeşimi doğurduktan sonra çok zaif düşmüştü. Bazı günler yataktan çıkamıyor, eve ve hiç birimize bakamıyordu. Babam yavaş yavaş kendini dışarıya verdi. Günün birinde düşkün bir kadına tutuldu. Ve bizi yüzüstü bırakıp çıktı, gitti.

Öyle fena günler başlamıştı ki... Annem asabî buhranlar içinde kıvranırken, beni ve kardeşimi kıyasıya dövüyordu. Doğdu doğalı hiç iyi gün görmiyen zavallı küçüğü o kadar severdim ki, onun hırpalanmasına, dudaklarını büke büke ağlamasına dayanamazdım. Onun minik vücudu önüne kendimi atar, onun yerine de ben dayak yerdim.

Ah Sadri söylemeli.. Babalara ve analara söylemeli. Yanlış yola sapmasınlar. Çocuklarını yüzüstü bırakmanın, vurup hırpalamanın bir gün en müthiş facialara sebebiyet vereceğini onlara anlatmalı.

Ne ise, beni çok seven kardeşimi elimden geldiği kadar bakıyor, anneme de yardım ediyordum. Hertürlü mahrumiyetlere ve üzüntülere rağmen gürbüz bir kızdım. Vaktinden evvel inkişaf ediyordum. Bir gün annem büsbütün aklını kaybetti. Onu, kollarından sımsıkı bağlıyarak alıp gittiler. Ve kardeşim tamamen bana kaldı. Babamı, o kadının belâlılarından biri vurmuştu. Biz iki zavallı sokakta kaldık. Komşular halimize acıdılar. Beni mahallenin zenginlerinden birinin evine verdiler. Kardeşimi de aldılar. Bütün gün su taşıyor, kap kacak oğuyor, çarşıdan öteberi alıp taşıyarak elime geçen para ile yavrucağa bakıyordum.

Ah, onu o kadar severdim ki... Bir zamanlar babam bana bir ağız müzikası almıştı. Pek severim. Kendi kendime birşeyler becerir, çalardım. Bir gün kardeşim o kadar sevdiğim ve çocukluğumun nadir oyuncaklarından biri olan müzikayı suya sokmuştu. O zaman ona bağırıvermiştim: "Ne yaptın yaramaz? Şimdi müzikam bozulacak,, diye onu azarlamıştım. Ne fena yaratılış değil mi? Bir teneke parçası için kardeşimi incitmiştim.

Müjgânın bakışları bulandı. Divan üstünde boynunu bükmüş gibi duran paslı müzikaya bakarak:

— İşte bu müzika odur, dedi.

Bir gece kardeşimi hasta buldum. Ateşler içinde idi. Minimini ellerini avuçlarımın arasına alıyor, soluklarını korka korka dinliyordum. Ölecek diye ödüm kopuyordu. Ertesi sabaha belki sevinir, açılır, biraz olsun güler ümidile ona şu pastikleri aldım.

O kadar hasta idi ki, sevdiği şeylerin hiçbirini gözü görmüyordu. Gözyaşları içinde müzikayı uzatıyor: "Al at bunu, kır bu oyuncağı, içime dert olacak,, diye hıçkırıyordum. O, anlamıyan bakışlarla yüzüme bakıyor, sonra kıvrana kıvrana ağlıyordu. Üç gün içinde gitti yavrucak. Çocuk kolerası imiş. O kadar sevdiğim çocuk kollarımda gözlerini kapadı. Onbeş yaşında bir kızın bütün bir gece.. bahusus bir yılbaşı gecesi, sevdiği ölüsünün başını beklemesi ne demektir, bunu herkes bilemez, anlıyamaz. Acının dilinden acıyı çeken anlar.

Müjgân bir hayli ağladıktan sonra tekrar anlatmağa başladı:

— Onu da toprakların altına kapadılar. Bana ondan, ölüsünden kesip aldığım bir tutam saç hatıra kaldı.

Benim dünyamı dolduran o idi. Onu kaybettikten sonra mahalle bana zından oldu. Bir gün alıp başımı gittim. Kapı kapı dolaştım. El kapılarının ne demek olduğunu herkes bilmez. Kimsesiz kızlar, sokakta kalmış, biraz yüzüne bakılır kızcağızlar, hizmetciliğe düşünce felâketlerine gönül rızasile atılmışlar demektir.

Önce küçük beylerin, sonra damatların, daha sonra da yaşını başını almış aile reislerinin oyuncağı olurlar. Ve nihayet düşerler. Benim gibi... Ben de böyle düştüm. Hayatım tesadüflere bağlandı. Daima değişen erkekler biribirini kovaladı. Ve günün birinde artık yiyecek ekmeğim, başımı sokacak bir yerim kalmadı. Ötesini söylemeğe hacet yok. Beni en düşkün anımda kurtardınız. Baş döndürücü bir hızla yükseklere uçurdunuz. Sonu gelmiyecek bir beraberliğin izleri üstünde işte böylece yuvarlanıp gidiyoruz. Bu gece kardeşimin öldüğü gecedir. Ben her yıl onun ölüm gecesinde, gönlümün zavallılığı içinde hep onu düşünerek, onun için ağlaya ağlaya, onun hayali ile yaşarım. Bana ondan kalan bu kırık dökük hatıralarla konuşmak, onları öpüp okşamak, onlara el sürmek tahmin edemiyeceğiniz bir teselli olur.

Sanırım ki, toprakları altında yalnız o, bana, yalnız o acımaktadır. Bütün bir yılın günahlarını yıkamak için bilirim ki bir gecelik gözyaşı yetmez. Fakat olan olmuştur.

Sadri Namık ayaklarının ucuna basarak salondan çıktı. Genç kadın bahtsız ömrünün kendine ait bir tek gecesi içinde içli hatıraları ve yürekten kopanı, gözyaşları arasında yalnız bıraktı.

*
* *

Sadri Namık düşündü, çok düşündü. İyilik yapmak kolay olduğu kadar güçtür de...

Hayatın zalim ellerile örselenen, ilk tekmeyi babasından yiyen ve sonra talihsizliği bir yakıcı gömlek halinde üstüne geçirerek bir ömür karanlığına gömülen genç kadını kurtarmak istedi. Bütün dedikodulara, sağdan soldan yağacak hücumlara, herşeye rağmen onu hayatına bağlıyacak, talihinin çapraşık yollarını emin bir düzlüğe çıkaracaktı

Temiz bir gönülle kararını, sevdiği kadına bildirdi. Üç gün sonra bir gece büyük bir ümitle çaldığı kapının arkasında acı bir akıbet kendisini karşıladı. Müjgân iz bırakmadan çekilip gitmişti.

Masa üstünde gözyaşlarile lekeli küçük bir mendil, bir de küçük kâğıt parçası hayatına çöken karanlık içinde ona el uzatan son hatıra idiler.

«Siz ve ben belki bir gün maziyi unutabiliriz. Fakat bu yanlış bağlanış, ilerde çocuklarımızın alnına leke olur. Bu damgadan onları ne tabiat, ne de cemiyet kanunları kurtaramaz. Bırakın, ayrı yollarımıza yine ayrı ayrı devam edelim. Bir aşk veya bir fedakârlık duygusu ne kadar kudretli olursa olsun, mazinin günahlarını kökünden silip atamaz..»

Genç adam, onu ebediyen kaybetmiş olmaktan gelen bir acı içinde, ondan kalan hatıralara kapandı.. ve bir gece onun ağladığı gibi, yürekten kopan yaşlarla ağladı, ağladı...

"Siz ve ben belki bir gün maziyi unutabiliriz. Fakat bu yanlış bağlanış, ilerde çocuklarımızın alnına leke olur.

Atatürk Bizi Öz Tarihimize Kavuşturmuştur

Yazan: İbrahim Hakkı KONYALI

Geçen sene Topkapı sarayında tetkikat yaparken padişahların bıraktıkları tarihî vesikalar arasında Osmanoğullarının yüzlerini kızartacak mühim bir rezalet vesikası bulmuştum. Birinci Mahmut devrine ait olan bu vesika, dalkavuklar tarafından padişaha sunulmuş bir arzuhaldı. Dalkavuklar, eskisi gibi kendilerine bir reis tayin edilmesini istiyorlardı. Hünkârın el yazısı havalesini ve sadrazamla diğer alâkadarların derkenarlarını ve tekliflerini taşıyan bu dilekçe üzerine, dalkavuklar cemiyetine bir kethüda tayin edilmiş ve maaşı da millet hazinesinden verilmiştir. Bu iş yapılırken de eski kütükler ve cerideler yoklattırılmıştır. Bundan; Osmanlı saraylarındaki dalkavukluğun kökü çok eski devirlere kadar çıktığı anlaşılmaktadır.

Bu vesikada dalkavukluğun rolü, alacağı atiye, müdahene şekilleri, yalan yere yemin ediş, efendisinin hatırı için fındık faresini yutuş, bostan dolabının kovasile kuyunun suyuna dalıp çıkış, sakal tellerini yoluş, domuz topu gibi merdivenlerden yuvarlanış, kabak ve fiske vurulması, sakal kırkılması, limon yutturulması bütün ince tafsilâtiyle yazılmıştır. Ayni zamanda da dalkavukluğun narhı ve bunlardan alınacak vergi ve bac ile dalkavuklar kâhyasının tayin şekli de ehemmiyetli bir surette kaydedilmiştir.

Dalkavukluk, ictimaî heyeti için için yiyen bir hastalıktır. Dalkavuk, bir milletin varlığına musallat olmuş müthiş ve sinsi bir kurttur. Sarıldığı millet ağacının özünü emer, varlığını kemirir, bir gün onu köhnemiş bir çınar kofluğuyla yere serer. Uzun yaşayan ve yaşamak istiyen uluslar daima dalkavukla mücadele ederler, o tufeyliye hayat hakkı vermezler. Bir siyasî teşekkülde dalkavukluğun açtığı gedikleri silâhlı ordular açamazlar. Asil Türk milletinin sırtına bir yavsu gibi yapışan son mütereddi Osmanlı sultanları, dalkavuğa büyük bir yer vermişlerdi. Dalkavuk padişahın ve devlet büyüklerinin etrafını büyülü bir ağ ile sarar, her şeyi ve her yeri penbe bir adeseden gösterirdi. Padişahlar, milletin can çekişme ihtilâcını bile dalkavukluk adesesile bir kalkınma hamlesi gibi görürlerdi.

Şehnameci ve vakanüvis denilen sarayın ve padişahın maaşlı tarihcileri de bu dalkavuklardan bir kaç parmak yüksek mahlûklardı. Bunlar hezeyanlarına tarih çeşnisi vererek ilim çerçevesi içinde gösterirlerdi. Âdi dalkavukların zararları kendilerile ve yaşadıkları devirle beraber öldüğü kabul edilebilir. Fakat vakanüvisler, şehnameciler zehirlerini kitap adlı şiringalariyle asırların ve tarihin içine akıtırlardı. Vakanüvislere göre Türkün tarihi, adını imparatorluğa bırakan sultan Osmanla başlardı, Hilkatle atbaşı beraber yürüyen Türkün asil tarihi ya bilinmez, veyahut gösterilmek istenmezdi. Padişahlar kendi arzularına göre hazırlanan şehnameleri, vakanüvis tarihlerini bile yazılırken bizzat görürler ve düzeltirlerdi. Topkapı sarayında bulunan yeni vesikalar bize Lokman tarafından III üncü Murat adına hazırlanan "hünername„ müsveddelerinin padişah tarafından sansör edildikten sonra tebyiz edildiğini gösteriyor. [1]

Tarih bir milletin hocası ve mürşididir. Tarihi olmıyan milletler piçtir. Yaşama ve serpilme kökünden mahrum sayılırlar. Bir millet kuvvetini, hızını, neşesini tarihinden alır. Bu hakikat Birinci Tarih Kongresinin açılma nutkunda aynen şöyle ifade edilmişti:

"Tarih bütün kültür ilimlerinin temelidir. Bir millet; geçmişte olan biteni, memleketini ve dilinin, edebiyatının, sanatlarının ve idarî, ictimaî, siyasî, medenî, varlığının menşelerini ve bunların muhtelif ahval tesiri altındaki seyirlerini ancak tarihten öğrenebilir. Şimdiye kadar okumuş olduğumuz kitaplardan hemen bir çoğunun tercüme ve iktibas edilmiş olan asılları ise, bu maksada taban tabana zıd olarak hakikatı ve Türk milletinin varlığını ve benliğini ve cihan medeniyetine olan hizmetlerini tebaruz ettirmekten herhangi bir sebeple uzak bulunmuş idi [1]„

Meşrutiyet ve mütareke hükûmetleri bize sayıları bir düzüneyi aşmıyan vakanüvis kitaplarile garezkâr ve düşman garp müelliflerinden tercüme edilmiş tarih adlı beş on eser devretti. Milletin; yokluk çukurunun kenarına kadar getirilen istiklâlini kurtaran Atatürk, ayni zamanda Türkün tarihini ve dilini de bir "bâsbâdelmevt„ sırrına erdirmişti. Bize göğüslerimizi kabartarak:

— Ne mutlu Türküm!... dedirten! Büyük Şef tarihimizi ve öz benliğimizi de kazandırdı. Ayrı ayrı Tarih ve Dil kurumları kuruldu. Onun verdiği direktifle, onun güneşli yolundan yürüyen tarih, arkeoloji, dil bilginleri bize bir çok eserler verdiler. Tarihimiz ilmî bir şekilde tedvine başlandı. Dilimiz yeni teorinin güneşi altında bütün feyzlerini ortaya döktü. Dilimizin birçok dünya dillerine analık, tarihimizin birçok medeniyetlere anahtarlık yaptığını öğrendik, her geçen yıl bizim bilgilerimizi bir az daha kuvvetlendirecektir. Topraklarımızın üstü gibi altları da tarih hazinelerile doludur. Hafr heyetleri yurdun her köşesinde, yer altlarında uyuyan tarihi uyandırıyorlar. Bize ilim malzemesi çıkarıyorlar. Topkapı sarayındaki tarihî vesikalarımız akan dam altlarında çürümiye mahkûm edilmişti. Tarihin birçok esrarını taşıyan bu kâğıtlar bir gübre ve odun yığını halinde çürük kubbelerin altına atılmıştı. Senelerdenberi akan sular bu kâğıtları eritmiş ve içlerindeki rıhlar da bir nevi kimyevî vazife görerek vesikaları bir taş kömürü haline getirmişti. Bir gün o vesikaları yoklaştıranlar, kâğıtların kömürleştiğini g ö r d ü l e r. Yine o devir; kıymetli vesikaları kâğıt kırpıntısı gibi şuraya buraya atmıştı. Onlar bilinmiyerek okkası üç kuruş on paraya Bulgarlara satılmıştı. Cümhuriyet idaresi bunların kıymetlerini ölçtü. Derhal arşivler kuruldu, Bulgaristana satılan vesikaların bir kısmı olsun kurtarıldı. Kütüphanelerimizde dünyada eşleri bulunmıyan tarih yedigârları güvelerin ve tozların tahribine bırakılmıştı. Hazineyievrak şunun bunun elinde kalmıştı. Tarihçi geçinen adamlar evrak hazinesine uğruyorlar ve vesikalarımızı çantalarına yerleştirerek hususî kütüphanelerine taşıyorlardı. Geçen sene Atina'da eski Tarihi Osmanî encümeni azâsından ölen bir hıristiyanın metrûkâtı satılığa çıkarılmıştı. İçinde ancak evrak hazinemizden alınabilen bir çok kıymetli vesikaların bulunduğunu öğrendik. Bugün muntazam bir arşivimiz var. Sayısı 90 milyonu aşan vesikalarımızı tasnif ediyorlar. Kütüphanelerimizdeki kitaplar da ilmî bir tetkike tâbi tutulmuştur. Dolmabahçe sarayının kubbeleri zaman zaman coşkun ilim tezahürlerine sahne oldu. İlim aleminde silinmez izler bırakan Dil ve Tarih kongreleri toplandı. Sarayın eski bayramlaşma salonu aylarca dünyanın en zengin tarih sergilerinden birini tetkikcilere ve bütün

[1] Hünername dört cilt halinde hazırlanmıştır. Şimdiye kadar yalnız ikinci cildi biliniyordu. Şimdi birinci cildi de bulundu. Üçüncü ve dördüncü ciltleri henüz ortada yoktur.

(2) Birinci Türk Tarih Kongresi. Sahife 5

RİYAKÂRLİK DALKAVUKLUK

●

Yazan! Nabi EKEMEN

●

Riya ve dalkavukluk fıtrî değildir, zira hayvanlarda yoktur.

Bence riya ve dalkavukluğun mebdei ahlâksızlık dahi değildir. Riyakârlık ve dalkavukluk yanlış bir terbiyenin verdiği neticelerdir. Aile terbiyesi, mektep terbiyesi, muhit (millî terbiye), din.. Riyakârlığı yaratan bunlardan hangisidir? İnceden inceye düşünürsek riyakârlığın doğmasına sebep aile terbiyesidir.

***

İzmir vapurile İzmirden İstanbula geliyorum. Salonda herkes biribirile ahbap olmağa başlamış.. yol arkadaşlığının sevki-tabiilerinden. Ben söze karışmıyorum, yalnız dinliyorum.

Yolcular arasında gözüme çarpan yaşlıca bir bayan ile genç kızı. Bayan valide azametli bir mürebbiye... genç kızın hali ise annesine karşı tam manasile itaat ifade eden bir tavır. Görüşümde aldanmamışım, tahminlerimi bizzat bayan valide kendi ifadesile tekit etmekte:

— «Şimdiki gençlerin bu isyankârlığı nedir? Bey anlatırdı. Mektepte müdürün kapısı önünden geçerlerken selâm almadan geçmezlermiş. Hattâ kapı kapalı bile olsa - ve binnetice müdürün içeride olup olmadığı meçhul olmasına rağmen - resmi tazimi kat'iyen kaçırmazlarmış. Nedir bugünkü gençliğin bu isyankârlığı?»

Büyük bir mürebbi evsafını haiz olduğu zehabında bulunan bu anne, her fikrini kızına tasdik ettirmekten geri kalmıyordu:

— Elbet anneciğim, sen haklısın anneciğim!!

***

— Büyükler söz söylerken küçükler söze karışmazlar.

— Ayak ayak üstüne büyüklerin önünde oturulmaz.

— Anaya babaya sen diye hitap edilmez ve ilâ... İşte bu yanlış telâkkilerdir ki çocukluğumuzda bizi terbiye ediyorum zannile riyakârlığa ve dalkavukluğa alıştırıyor.

Eğer zekâmız ve tahsilimiz oluyorsa riyakâr oluyoruz. Ruhumuzu incetmek imkânları bulamadıksa dalkavuk oluyoruz.

***

Çocuk büyüklerine karşı - korku demiyeyim - sözde hürmet etmeğe alıştırılıyor ve bu hürmetin birinci maddesi olarak tesbit edilen [itiraz yok] ve [lâubalilik yok] umdesile, kendisine en yakın olması lâzımgelen ana ve babasına resmî vaziyet alarak yabancı bırakılıyor; ve ebeveyninin serdettikleri mütalealara itiraz edememek mecburiyetinden, kendileri bir fikri mahsus sahibi olamıyorlar. Hattâ diyebilirim ki anasının babasının ileri sürüldükleri mütalealarin mantıksız olup olmadığını düşünmeğe bile lüzum görmiyorlar.

Netice [evet efendimci] olmak.

***

Bence riyakârlık ve dalkavukluk sırf menfaat temini için yapılmıyor. Gayri ihtiyarî riyakârlar ve dalkavuklar da vardır.

***

Anneler ve babalar evlâtlarile gayet samimî olmalıdır. Çocuklarının çocukça soracağı bir suale cevap vermeğe yorulmamak için: «Ne bileyim ben?» Yahut: «Bu gibi şeylere çocuklar karışmaz!» diyerek çocuğun tecessüs menbalarını kurutmamalıdırlar. Bilâkis onlara ikna edici cevaplar vererek yeni sual sormalarına zemin hazırlamadırlar: «Filân şeyin neden olduğunu biliyor musun oğlum?» diye onları düşünmeğe sevk ve mecbur etmelidirler.

Namuslu ve karakter sahibi insanlar ancak bu suretle yetiştirilebilir.

***

İdarî işlerde de bu böyledir. Ben bir âmir olsam, yapacağım bir işe başlamadan evvel maiyetimin dahi fikrini alırım. Müdür isem mümeyyizi çağırır, kendisini yanıma oturtur, böyle birşey yapmak istediğimi, bu hususta kendisinden, benim aklıma gelmiyen bir nokta olup olmadığını sorarım. Hattâ mümeyyizimi diğer arkadaşlarının fikrini almağa dahi memur ederim.

Evvelâ mümeyyizim kendisine kıymet verdiğim için memnun ve binnetice işteki faaliyeti daha muvaffakiyetli olur, sonra benim hatırıma gelmiyen onun hatırına gelmiş olabilir.

Bu suretle hareket eden bir mekanizma suiniyetle veya hüsnüniyetle yapılan yanlışlıkların önüne geçmiş olur.

Bu suretle insanlar kanaatini serbestçe söylemeğe alıştırılırsa, karakter sahibi ve dost insanlar yetiştirilmiş olur. Neticede evde çocuğun olduğu gibi, dairede de maiyetin beyinleri işlemeğe başlar. Evde ana ve babanın, dairede de bay müdürün fikirleri Allah sözü diye telâkki edilmemiş olur.

***

Riyakârlık ve dalkavukluk yanlış bir telâkkinin mahsulüdür. Aile terbiyesi tarzını değiştirmek mecburiyeti vardır. Riyakâr ve dalkavuk olanın beyni işlemez, binnetice tenbel olur ve hürmet etmek kasdile, bugün [evet anneciğim] diyen çocuk, menfaati için hakikati dahi ketmeden yarının büyüğüdür.

---

dünyaya açık bulunduruyor. Bir zamanlar sefih şehzadelerin işü nûş âlemlerini yaşatan eski veliaht dairesi bugün bir resim ve san'at meşheri halindedir.

Pitelemeos herkesin "Ön Asya" dediği Anadoluya "Öz Asya" diyordu, [1] ne doğru söylüyordu. Doğudan güneşin kargılarına binerek garbe gelen dedelerimiz, medvniyetin en yüksek eserlerini burada yapmışlar ve bırakmışlardı.Orta Asya medeniyetin beşiğiydi. Öz Asya onun serpilme ve büyüme sahası oldu. Saltanat devrinde garptan gelen ve padişahın bol kesesinden müsaadeler alan arkeoloji heyetleri yurdun her tarafında yer altı araştırmaları yaparlar ve buldukları milyonluk eserleri kendi müzelerine taşırlardı. Başka bir çeşit seyyar heyetler de kütüpanelerimizde, hususî koleksiyonlarda bulunan kıymetli kitapları, âbidelerimizdeki çinileri, kitabeleri toplarlar, çaldırırlar, memleketlerine götürürlerdi.Son yarım asır içinde yurdumuzdan aşırılan bu çeşit eserlerle garpte bir çok zengin müzeler ve kütüphaneler kurulmuştur. Bergama anıdı aslî heyetile beraber Anadoludan Almanyaya nakledilmiş ve orada kurulmuştur. Tarihî toplarımız mütareke senesinde galiba Kuvayı inzibatiyeye para yetiştirmek için ecnebî bir şirkete okka ile satılmıştı. O vakitki idarecilerin sakim kanaatlerine bakınız ki, bunları satarken İstanbulda kırdırılmasını da şart koşmuşlardı. Yani toplar burada kırılacak, sonra harice çıkarılacaktı. Böyle de yapıldı. Yüzlerce tarih ve sanat yadigârı birer birer parçalanarak Avrupa dökümhanelerine gönderildi. Bugün askerî müzenin önünde bulunan toplar millî ordu İstanbula girince yarasa gibi dağılan düşmanların rıhtımda bıraktıkları kısımlardır. Cümhuriyet idaresi onları da bir müzede topladı.

Biz, eskiden yeraltında tarihî araştırmalar yapmayı yalnız ecnebîlere has birşey sanırdık. Bugün Türk âlimleri yurdun her köşesinde araştırmalar yapıyorlar. Alacahöyükte Türk bilginlerinin meydana çıkardıkları tarih hazinelerini, şimdiye kadar dünya âlimlerinin ve âsarı atikacılarının buldukları şeylerin hepsinin üstünde bir kıymet taşımaktadır. Türk eskiden herşeydi bugün de Atatürk'ün verdiği ruhla mazisine lâyık olmağa çalışıyor. Geçirdiği imtihanlar ise bu liyakatteki muvaffkıyetin derecesini pekâlâ göstermektedir.

(1) Tercümei kitap Batlamyos. Ayasofya kütüpanesi. 2610 ve 2596 numaralarda.

ÇIRPINAN SULAR

ROMAN : 3

MÜKERREM KÂMİL SU

Sıra halk operetine gelmişti. Mavi ipeğin geniş kıvrımları içinde bir akarsu gibi sahnede boydan boya dolaşan genç kız, mimikleri ve jestleri ile herkesi hayran etmeğe başlamıştı.

Çapkın gönlünü bir dala bağlamağa katlanamıyan günahkâr güzel, bir araya gelen âşıklarına :

« Seni mevkiin için ! » diye ihtiyar paşanın uzun, sivri sakalını okşuyor ; « seni de servetin için ! » diye zengin Mısırlının yanağına ince parmakları ile dokunuyor ; « seni de gençliğin için severim ! » diye karşısında durduğu delikanlının ateşli bakışlarına ateşle bakıyordu.

Vakit gece yarısını çoktan geçmişti. Bütün ışıkları yanan şehir sineması, tarihî gecesini yaşamaktan gelen gurur içinde bambaşka bir mana almıştı. Ve bu müstesna gecede genç bir kimyager, aşkına düşmekten korktuğu mühlik bir kadının ruhunu saran esrarlı havası içinde, yine gönlü ve kafası ile karşı karşıya bulunuyordu.

Sahnedeki bir içim su kadar ince, şen, manalı kız, vücudunu saran mavi ipekten sıyrılarak siyahlara bürünüyor ; açık renkli gözleri de elbisesinin rengine boyanarak ona durmadan, ayni şeyleri değiştirerek söyliyordu :

« Birini mevkii, diğerini zenginliği, bir başkasını da gençliği için severim ! »

Mevki, mevki nedir ? Sırasında dünya gibi fanî bir şey değil mi ? Hangi sandalye, işgal edenin malı olmuştur ? Ve bundan sonra da olacaktır ? Memuriyet makamına güvercinlik diyenler doğru söylemişler. Güvercinlerin biri çekilince, diğeri yerleşecektir. Kanatlarının altında yuvalarının sıcağını alıp gidenler var mıdır ?

Zenginlik te öyle. Bir kötü talih, yahut bir tesadüf veya herhangi bir âfet, yıkılmaz sanılan kudreti bir anda yokedemez mi ? Ve, ve gençlik te öyle... Hattâ ötekilerden daha kısa ömürlü ..

O, halâ kendi kendine bile sevdiğini itiraf edemediği, fakat beğendiğini, tesirinden kurtulamadığını şiddetle hissettiği kadına ebedî olan birşeyi vermek istiyor. Ama ne ? Sadece kalbi mi ? Bu kâfi gelse... Fakat kalbe de ölmez demek doğru mu ? Mademki, birgün gelip duracaktır. Şu halde !...

Mahir, genç kadının oturduğu koltuğa dalgın dalgın bakan arkadaşını kolundan çekti. Kısık bir sesle :

— Dikkat et. Yanındakiler sana bakıyorlar, dedi. İşin farkına varırlarsa ikiniz için de iyi olmaz !

— Bana artık herşey vız gelir.

— Kendi başına gelecek şeyler sana vız gelebilir ama, ona hayır. Düşünmelisin ki o, hürmete lâyık, gururunu hiçbir şeye feda etmiyen bir kadındır. İsmi etrafında şüphe bulutu dolaşmamalı.

— Bana ilk günlerde, onun için yanlardan bahsetmiştin. Bu aşklar, yahut bu alâkalar dedikodu mevzuu olmadılar mı?

— Oldular belki... Fakat Nahide, o masum sergüzeştlerden daima alnı açık çıktı.

— Muhit onun temizliğine inandı mı?

— Belki evet, belki hayır !

— Korkma dostum. Ona benden kötülük gelemez. Çünkü onu, ölmüş annem kadar mukaddes tanıyorum.

— Görüyorum ki, her geçen gün seni biraz daha ona yaklaştırıyor.

— Maalesef.

— Hani görmiyecektin. Kaçacaktın.

— Elimden gelmiyor. Ondan uzak olduğum sıralarda verdiğim kararlar, ona rastladığım zaman denize serpilmiş bir avuç tuz gibi tesirsiz kalıyor. Korkarım ki, birgün gelecek, ya o, yahut hiç kimse diyecegim.

— Senin gibi bir fen adamının ağzından bu sözleri dinlemek beni bir hayli şaşırtıyor.

— Belki de eğlendiriyor.

— Yok, o kadar da değil. Macera düşkünü bir adamım diye hislerimin de dumura uğradığını sanıyorsan, sen de haksızlık ediyorsun.

— Şu halde, ayni suretle, fen adamlarının da hisle alâkalarının kesilmiş olduğunu tasavvur etmemek lâzım. Fenle meşgul olmak, aşkı hiçe saymak demek değildir.

Yine gür bir alkış sesi sinemanın duvarlarına çarpa çarpa derin bir uğultu yarattı. « Yaşa » sesleri içinde en Büyük Türk uğurlanıyordu.

Sinemanın önündeki otomobil dizisi hep birden hareket etti. Karşıki Fenerci sokağına dizilen paytonlar, caddenin ıslak yüzünden tekerleklerinin lâstiklerini geçirdiler.

Nahide sarışın genç kızla arabanın arkasına yerleşti. Yaşlı adam karşılarına oturdu. Gocuğuna sarılan arabacı, kamçısını hayvanların nemli sırtlarında dolaştırdı. Onlar da çabucak Anafartalar caddesinde yol aldılar.

Mahir, Sermedin koluna girdi.

— Gel, muhallebiciye girelim. Vakit epey geç.

— Canım birşey istemiyor.

— Aşk karın doyurmaz. İnsanlar yemeden, içmeden ne sevebilirler, ne de yaşayabilirler azizim. Çünkü melek değildirler...

Zarbali otelinin hizasındaki ve karşısındaki muhallebici dükkânlarının ikisi de hıncahınç dolu idi. Mahir, camekânlarda sıra bekliyen tatlılara, keşküllere hasretle baktıktan sonra :

— Şans yolunda, dedi. Bu kadar kalabalık içinde ne rahat birşey yenir, ne de iki çift lâf edilir !

Paşa camiinin şadırvanı önünde ayrıldılar.

***

Halkevinin resmen açılması yaklaşmıştı. Hararetli bir çalışma göze çarpıyordu. Bir çok şeyde olduğu gibi, yine öğretmenler ön safta bulunuyorlardı.

Sermet köycülük şubesine girmişti. O gece toplantıları vardı. Avrupadan yeni dönmüş, uyanık fikirli, memleketin tanınmış ailelerinden birinin çocuğu olan reis, arkadaşına ayrıca telefonla da içtimaı hatırlatmıştı.

Sermetle aralarındaki samimiyet günden güne artıyordu. Buluştukları zaman o kadar iyi mevzular üzerinde konuşuyorlardı ki, yüksek tahsil yapmış, zengin kütüphanelere malik şehirlerde yaşamış iki genç, bu konuşmaların içinden daima fikrî cepheleri tatmin edilmiş olarak çıkıyorlardı.

Sermet, başkan odasına girdiği zaman, Esat Adili hararetli bir münakaşaya dalmış buldu. Arkadaşına yer gösterdikten sonra odadakilerle tanıştırmağı, meşhur dalgınlığı içinde hatırlamadı.

Temsil kolu, açılış gecesi için Aka Gündüzün « İkizler » ini hazırlıyacaktı. Edebî eserler üzerinde çalışacak, seçim yapacak heyet, bir kaç gün evvel kararını vermiş, bunu reise de bildirmişti. Fakat, fazla kadın eleman bulunamıyacağı için eserde bazı tadilât yapılması keyfiyeti, hakem heyeti arasında ihtilâf doğurmuştu.

Edebiyat öğretmenlerinden biri: « Muharririne danışmadan esere el sürülmez » diye iddia ediyor; diğeri: « Bu işte zaruret vardır diye fikrini müdafaa etmeğe çalışıyordu. Mademki kadın eleman azdır. Ve kimse kokot rolünü yapmak istemiyecektir. Her yeni işe başlamak güçtür. Arkadaşların çoğu fedakârlık yaparak sahneye çıkacaklardır. Muhitin, bu fedakârlığı ne şekilde karşılıyacağı, nasıl tenkitler baş göstereceği henüz malûm değildir. Bana kalırsa bir çok mahzuru nazarı itibare alarak eserde değişiklik yapmakta serbest olmalıyız ! »

Nihayet hakem heyetinden diğer ikisi de fikirlerini ileri sürünce mesele halledildi. Biraz sonra aşağı salonda « İkizler » temsil kolu azalarına okunacak, ekseriyetin muvafakati olduğu takdirde rol bölümü yapılacaktı.

Hakem heyeti çıktıktan sonra Esat Âdil arkadaşına sigara paketini uzattı. İkisinin de sigaraya düşkünlükleri hemen hemen aynı derecede idi.

— E ne var, ne yok bakalım anlat, diye Esat Âdil Sermetten yana dönmüştü ki, oda kapısına vuruldu. Çok geçmeden odada onun narin gölgesi belirdi. Yanında yine o kır saçlı, temiz giyinmiş, gözlüklü erkek vardı.

İki arkadaş saygı ile ayağa kalktılar. Genç kadın köşedeki koltuğa geçtikten sonra biraz havanın rutubetinden ve sokakların çamurundan şikâyet etti:

— Babam şehir içinde araba ile gezmekten hiç hoşlanmaz. Beraber çıktığımız zaman çok defa yürürüz. Maamafih çamur da olsa, kar da olsa yanımda babam olduktan sonra yürümekten hazlanırım.

Esat Âdil genç kadının babasına sigara ikram etti. Zile basarak ne içmek istediklerini sordu.

Nahide bütün ısrarlara rağmen birşey almadı. Babası ile Sermet birer kahve söylediler. İkizlerden, köy gezintilerinde muzika ve köylüyü sıkmıyacak kısa, vazih söylevlere yer verilmesinden, içtimaî yardım şubesinin proğramından konuştular.

Galip Bey içtimaî yardım şubesinde çalışacaktı. Kızına Halkevini göstermek için şöyle bir uğramışlardı. Ve Sermet kaçınmak istediği tesadüflerin elinde oyuncak oluşuna sinirlenmek mi icap eder, yoksa bu tesadüfleri bir lûtüf olarak kabul etmek mi lâzımdır, diye düşünüyordu.

Bir aralık Esat Âdil, onun kanapenin bir ucunda sessiz sedasız oturuşunu fark etti. O dalgın gülümsemesi ile :

— Dostlarım huylarımı bildikleri için bir hayli kusurlarımı hoş görürler, dedi. Sizleri tanıştırmağı pek geç hatırlamış bulunuyorum.

Büyük kitap ciltleri ile dolu etajerin yakınındaki koltukta oturan genç kadın ince parmakları arasında evirip çevirdiği masa bıçağını bırakarak :

— Sermet beyfendiyi bir yemek davetinde tanımıştım zannederim, dedi. Şayet benim de dalgınlığıma gelmiyorsa!

Sermet o kadar kızardı ki, bu perişanlık şair Esat Âdilin gözünden kaçmadı. Nahidenin babası ile Sermet kimyevî maddeler üzerinde derin bir konuşmaya dalmışlardı. Genç kimyagerin dudakları mihanikî bir şekilde mesleğine ait sözler üstünde durur ve münakaşa ederken, kafası tamamile öte tarafta idi. O da konuşuyordu. Sanat ve tiyatroya dair fikirlerini izah ediyordu. Öyle güzel buluşları vardı, öyle yerinde tenkitler yapıyordu ki, bir an oldu, genç adam zehirli gazlere ait bahsi hiç takip edemez hale geldi.

Galip Bey üst kattaki müsamere salonunu gezmek için müsaade alarak ayağa kalktı. Sermet, bakışları genç kadının muntazam başına dalıp gitmiş olarak ayakta duruyordu.

Uzun parmaklı, ince bir el uzandı. Boyasız dudaklarda gülüşün en güzellerinden biri canlandı. Ve biraz kalın, tahrik edici sesi :

— Sizi tekrar gördüğüme memnunum Sermet Bey, dedi. Babam misafirlerini her gün dörtle altı arası kabul eder.

Sermet, kalbinde ses veren yüksek duyguların hümması içinde gözlerinin yeşiline kadar değişti. Titriyen dudakları aralandı. Fakat boğazında düğümlenen kelimecikler, çok beğenilen kadının ince iltifatına ve pek nazik davetine lâzımgelen karşılığı vermekte âciz kaldılar.

Odanın havasında hangi çiçeklerin gönül gönüle vererek yarattıkları belli olmıyan uçuk, baygın bir koku kaldı. İki arkadaş önce bir şey söylemeden bakıştılar. Sonra Esat Âdil:

— Kültürlü kadın, dedi. Halkevinde çalışmağı kabul etseydi çok istifade edecektik.

— Etmiyor mu?

— Teklif etmedim tabiî.

— Niçin?

— Halkevi, hiçbir davete lüzum kalmadan kendisine koşan elamanları bekler. Burada çalışmak bir yurt işi olduğuna göre vatandaşın kendiliğinden vazife alması lâzımdır. Maamafih ben ümitsiz değilim. Balıkesir, bu kültür müessesesinin işaret ettiği yolda da aksamadan yürüyecektir. Konseri, konferansı, sergiyi ve samimiyeti burada bulacak bir ferdin, bu samimî ocaktan uzun müddet uzak kalmasına imkân kalmıyacaktır. Çünkü ben muhitimde menfi ruhlu insanları hiç görmiyorum.

Halkevi, sadece münevverleri değil, asıl halkı, asıl memleketin başına ümit bağladığı gençliği bağrında topladığı gün, vazifesini yapmış olacaktır.

Odacı, Sermedi komite odasında beklediklerini haber verince konuşmaları yarıda kaldı. O çıkarken :

— Bu gece bize gidelim Esat, dedi. Şiirlerini dinlemeğe ihtiyacım var? Genç reis birşey soracaktı, vazgeçti.

Bir kaç saat sonra Halkevinin salonlarına, okuma odalarına, hole derin bir sessizlik sinince iki arkadaş bahçeye çıktılar. Kıyılarına yeni çam fidanları dikilmiş, düzeltilmesi henüz bitmemiş kumlu yolları geçerek Millikuvvetler caddesine çıktılar.

Sermet, yeni yapılan apartmanlardan birinin üst katında oturuyordu. Çalışma odasına girdikleri zaman yine, tiftik yumağı gibi iri tüylü kediyi, yazı masasının önündeki ayı postunun üstünde uyurken buldular.

Esat Âdil, rafları dolduran ciltlerden birini çekerek karıştırmağa başladı. Sermet, arkadaşına çay hazırlamak için semaveri yakmağa gitmişti. Önce memlekete ait işlerden, biraz siyasetten ve günün en hararetli mevzuu olan Halkevinin açılış merasiminden konuştular. Söz şiire intikal edince :

— Defterimi almaklığım için nekadar ısrar ettin, dedi Esat Âdil.. Son günlerde şiire bu düşkünlük neden? Yoksa âşık mısın?

— Zannederim.

Kimsenin hususiyeti ile meşgul olmak istemiyen, kendisini kültüre ve memleket işlerine bağlıyan genç adam, garip bir gülümseme ile arkadaşının yüzüne baktı:

— Okurum öyleyse...

Bir müddet hiç konuşmadan durdular. Belki her ikisi de geçmişte kalan hatıralarına, ruhlarının ellerini sürüyorlardı.

— Oku, Esat. Bana en içli ve muğlâk olan şiirlerinden oku.

Biraz sonra küçük bir defterde gömülü kalan birbirinden güzel gençlik şiirleri, sahibinin sesinde ikinci defa yaratılmağa başlayınca, odanın havası manasını değiştirdi. Sermet, romantik bir âleme dalıp gitmiş; yüksek bir şiir dünyası içinde, gündelik hislerden, heveslerden, birbir kayda bağlı sürülen maddî bir ömürden uzaklaşmıştı. Bazılarını o kadar beğeniyordu ki tekrarlaması için arkadaşına rica ediyordu. Günlerini birçok işe bağlıyarak, büyük bir yorgunlukla geceleri bulan genç başkan da, belki bu gece çok uzakta kalmıyan hatıraları ile başbaşa idi. Nazlanmıyor, arkadaşının samimî isteklerini yerine getiriyordu.

— Arkası var —

TÜRKİYEDE BİRİNCİ ZİRAAT

GEÇEN İLKKÂNUNUN SON GÜN

Bu sayfalara koyduğumuz resimler : " Trakya Umumî Müfettişliği "

Durumu gösteren 3

VE KÖY KALKINMA KONGRESİ

LERİNDE ANKARADA TOPLANDI

tarafından hazırlanıp Kongreye gönderilen ve Trakyadaki Veteriner albümden alınmıştır.

Genç Ziraat Vekilimiz
Faik KURTOĞLU

Bizde ilmî metotlarla çalışma sistemini ilk kuran vekâlet: İktisat Vekâletidir. Bu vekâlete merbut birçok araştırma büroları kurulmuştur. Bunlar kendi şubelerine ait meselelerde ilmî tetkikat yapmakla meşguldür. İktisat Vekâletinin siyaseti, bu ihtisas araştırmalarının verdiği neticeye göre istikametini tayin eder.

Şimdi de Ziraat Kongresi münasebetile Ziraat Vekâletinin ilmî metotlarla çalışan bir vekâlet olduğunu öğrenmiş oluyoruz.

Vekâletin kongreye hazırlık olmak üzere bastırıp dağıttığı neşriyatı, hazırladığı proğramı, takip ettiği sistemi görünce, bu hükmü vermemek mümkün değildir. Ziraat Vekâleti, bütün dünya memleketlerinin ziraat işlerini, ziraat reformlarını, ziraat kanunlarını tetkik ve tercüme ettirmiş; Türkiye hakkında yapılan etütleri toplayıp neşretmiş, memleketteki ziraî kalkınma hakkında şimdiye kadar mütehassıslar tarafından ne söylenmişse bunların hepsini kitap ve broşürler halinde herkesin tetkikine arzetmiştir.

Vekâlet bu teikikat ve neşriyatla kalmıyarak, kendisine bir de beş senelik ziraî kalkınma proğramı çizerek gideceği yolu da tesbit etmiştir. Ne yapmak lâzımdır, nasıl yapılacaktır, lâzım olan para nerelerden bnlunacaktır, yapılacak teşkilâtın mahiyeti nedir. Neşredilen eserlerde bütün bu suallerin cevaplarını bulabilirsiniz.

Yurdumuzda ilk defa toplanan bu muazzam (Ziraat ve Köy Kalkınma Kongresini) böyle sistemli, proğramlı bir surette hazırladığı için genç Ziraat Vekilini candan tebrik ederiz.

Bütün diğer Vekâletlerin de kendilerini alâkadar eden bütün meseleleri tenvir eden bu kabil neşriyat yapması, mütehassılar tarafından verilen ıslahat raporlarını herkesin gözü önüne koyması ve ona göre kendisine plânlı ve proğramlı bir yol çizmesi çok temenniye şayandır.

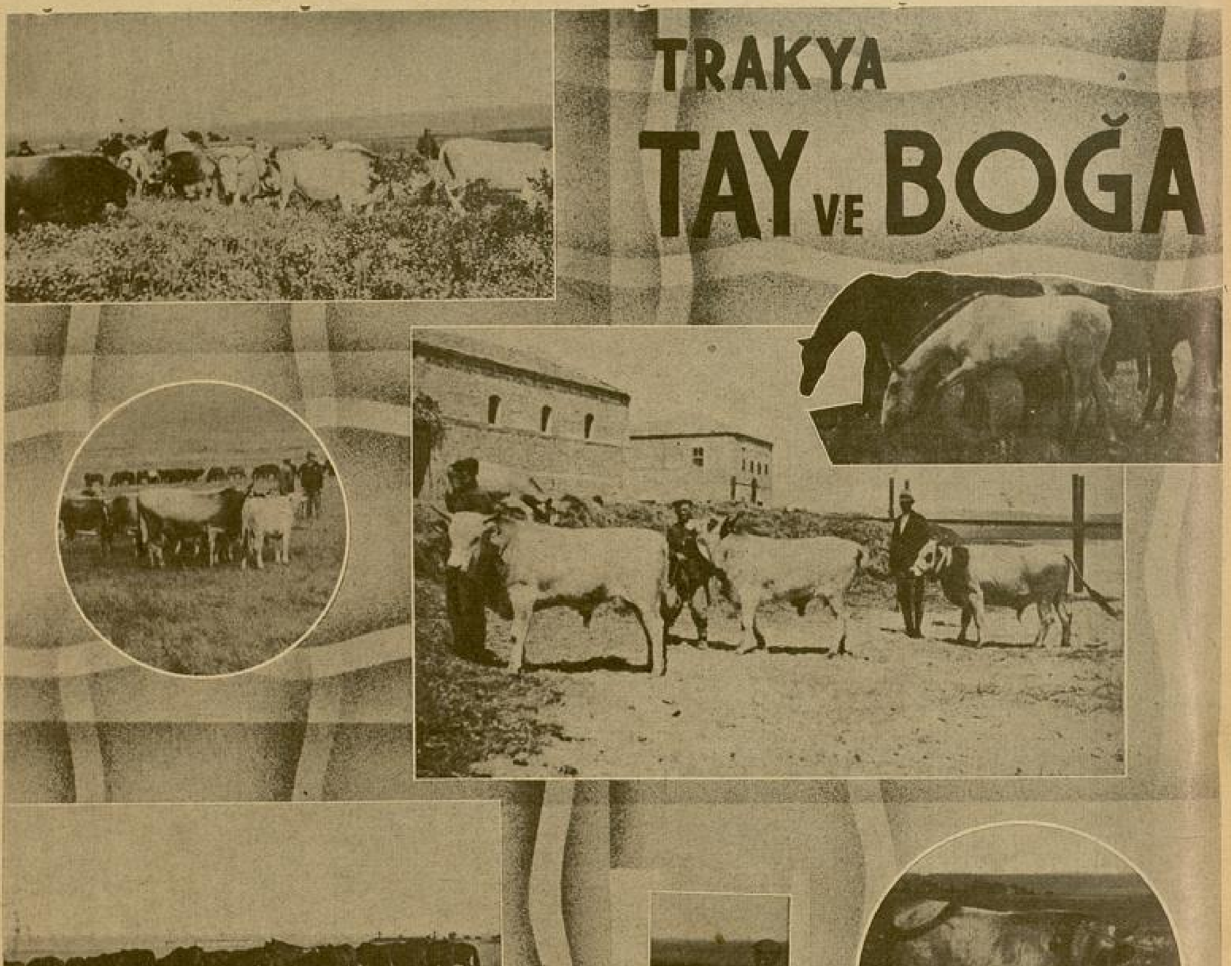

Fantazi:

BİR MASALIN RÜYASI

Nihal Ablama...

●

Yazan: Cahit UÇUK

●

Evet bu bir, masalın rüyasından başka bir şey değildir. Masal, mazideki hakikatların zamanla süzülerek, değişerek şekillenen, dilden dile, dudaktan dudağa dolaşan hatıralarıdır.

●

Kulaklarıma tatlı, ahengine kendimi kaptırdığım bir ses, çok sevdiğim bir şiiri okuyor:

"Bu gün ölmek istedim, Felek namerdi,
Canımı almağa Hızırı gönderdi...„

Bu şiiri, ölüm arzularının dolup boşaldığı ruhumun, ümitsiz bekleyişleri okuyor galiba... Ve Ben hep bekliyorum, karanlıklar içindeyken ışıkları, ışıklarla yıkanırken karanlıkları; gülerken gözyaşlarını, ağlarken kahkahaları. Ve daha neler neler bekliyorum... Sen yanımda iken, sensiz zamanlarımın ateşli hasretini özlüyorum; sensiz kaldığım dakikalar beraberliğimizin avareliğini istiyorum.

Ve ben serinde üşürken bir ateş kenarını, güneş ışıkları altında bir göl' genin ürpertici rüzgârını düşünüyorum.

Geçenleri sevmiyorum. Fakat hep çocukluğumun pürüssüz günlerini anıyorum.

Yine ruhumun deli fırtınalarla karıştığı bir gece idi. İnsanlardan kaçmak,ışıklara gözlerimi, seslere kulaklarımı kapamak arzusile yanarken dudaklarım gülüyor, kulaklarım seslerle doluyor, gözlerim ışıklarla kamaşıyordu.

Rüzgâr yaprakları muttasıl oynatıyor..yerlerde yaprak gölgeleri titreşiyordu. Ve sevdiğim bir ses bana, ruhumu incittiği halde, zevk veren sözler söylüyordu. Karşıda deniz aşırı kıyı benek benek mavimsi ışıklarla örtülü. Arada bir denizin karanlığını sihirli yelpazesile yıkayan projöktörün ardında aydınlık pencerelerle şekillenen bir vapur geçiyordu.

Üşüdük. Ağır ağır eve döndük. Sevdiğim ses; gözlerime yaş, gülüşlerime donukluk, canlılığıma ölülük veren bir kaç kelime söyledi. Ayrıldık. Lâmbaların yere düşürdüğü gölgemi seyrederek, mendilimin uçlarını dişlerimle ezerek yürüyordum. Evimin kapısı bana karanlık bir kuyu ağzı gibi göründü. Ve mukavemet edilmez bir kuvvet, beni çeken cazibeye doğru sürükledi. Pardüsümün etekleri kanat gibi uçarak koşmağa başladım. Artık hiçbir şey düşünmiyordum.Işıklı köşe başını döndüm. Demir parmaklıklarına yeşil dallar sarılan kıyı boyunca koşuyordum. Gözüme ilişen kopuk parmaklığın açık bıraktığı aralık, evimin kuyu ağzı gibi gördüğüm kapısına mukabil, ruhuma ebedî bir sükûnet verecek bir köşenin kapısı gibi geldi. Eğilerek geçtim. Ayaklarımın altında kuru otlar hışırdadı. Bence artık her şey birdi. Kuru otların yerine boşluklar açılsaydı hiç bir duygum değişmiyecekti.

Oranın küçük bir toprak parçası olduğunu, sol tarafta bir uçurum, ön kısımda yarısı demir parmaklıklarla siperli bir duvar bulunduğunu gördüm.

Göğsüm büyük soluklarla dolup boşalıyor. Gözlerim daha çok görmek ister gibi açılmış.

Üstünün parmaklıkları kopuk olan duvar parçasına oturarak ayaklarımı boşluğa salladım. Sağ elim yanımdaki demirlere sarıldı. Uzaklardan kopup gelen rüzgâr başımın üstündeki büyük çitlenbik - ağacın cinsini çok eskiden biliyordum - ağacının dallarını sallıyarak yapraklarını hışırdatıyor; saçlarımın fileden kurtulan telleri yaşlarla ıslak yüzüme yapışıyordu.

Karşı kıyının ışıklarile görünen denizin ince kıvrımları, biribiri arkasına koşarak, kayalıklara çarpıyor. Bu ışıklı su lüleleri başımı döndürüyor ve sesleri beni çağırıyor. Onların serinliğinde çırpınan ruhumun ateşleri sönecek, fırtınaları dinecek sanki. Sularla aramdaki boşluk ne kadar derin ve karanlık. Fakat bana bu mesafe çok kolay aşılacak gibi geliyor. İki kuvvetli cazibe arasında gerilerek kalmış gibiyim. Sesler duyuyorum. Kıvırcık kirpikleri arasından bakan bir çift çocuk gözünün yaşlarla ıslandığını, masum dudakların titrediğini, ve yine o sevgili çocuk sesinin hıçkırdığını görüyor ve işidiyor gibiyim. Bunun ardından bütün sevdiğim, kanımla onlara bir olduğum insanlar geliyor.

Gözlerim, ayaklarımın çok derinlerindeki kayalıklara döne döne gelen kıvrımlı suların fosforlu gözlerinde.

Rüzgâr kıbleden taşan saç tellerini yüzümde dolaştırıyor. Artık yanaklarım kupkuru.

Demirlere yapışan parmaklarım çözülmek istiyor, Dalgaların dudakları: "Çabuk!.. Çabuk!„ diye fısıldaşıyor sanki... Artık anlıyorum ki, denizin çağrışları çok cazip. Parmaklarımı gevşetiyor, başım alnımı acıtan demirden ayrılıyor. Tuhaf bir baş dönmesi gözlerimle suların arasına buğulu bir perde çekiyor. Beni çağıran sesleri duyamıyorum, bana bakan gözleri göremiyorum..

Başım dönüyor...
Başım dönüyor...
Başım dönüyor...

Ve ruhumun derinliklerinde küçük bir ümit, bir deniz feneri gibi çakıp sönerek karanlığımı vakit vakit aydınlatıyor. Bu: beni gideceğim yerden çevirecek bir tek insanın gelivermesi...

Bu ümitle denizin çağrışları döğüş ediyor...

Bir ayak sesi, otların ezilerek hışırdayışı... Omuzlarımı bir çift kuvvetli el yakaladı. Hafifçe titriyen bir ses ruhuma doldu: "Çıldırdın mı sen? Ne yapıyorsun burada?..„

Ne yapıyordum ve ne yapmak istiyordum ve ne yapacaktım?

Başımın içindeki sis perdeleri titreye titreye çözülüyor. Deli gibi hıçkırarak ağlamağa başlıyorum.

Omuzlarımdaki parmaklar beni bir an bırakmıyor. Yumuşak bir ses kulaklarımı seviyor: "Sen küçük bir deliden başka bir şey değilsin!„ Bu sesi titreyen sevgi ile daha çok ağlıyorum.

Eve döndük. Yatağımın başucunda mavimsi ışık veren bir fanus yanıyor. O ışığa bakarken gözlerim yavaş yavaş kapanıyor...

***

Rüzgârın deli saldırışlarla estiği bir dağ tepesi. Üstü toprakla örtülü bir köy evi. Damda tahta kerevetin üstüne serili döşekte yatıyorum. Gözlerimde sayısız silik renkli yıldızlar ve saman yolu...

Sol tarafımda bir dut ağacının dama yükselen üst dalları sallanıyor. Yapraklar ay ışığında yeşil atlas parçalar gibi parlıyor. Aşağıdan derenin taşlara çarparak çıkardığı sesler geliyor.

Kalın yorganla omuzlarımı sıkı sıkı örtmüştüm. Saçlarım çocuk alnımı okşuyordu. Yorganın altında kollarımın arasında "mır, mır,mır„ mırıldanan bir kedi yavrusu var. "İpek„ renkli tüyleri hakikî ipek kadar yumuşaktı. Yeşil çizgili bal rengi gözleri aç olduğu zamanlar tıpkı bir çocuk gözü gibi yalvarmağı biliyordu. Ben bu küçük yumuşak ve güzel kediyi seviyordum. O çocukluğunu yatağımda "mır, mır, mır„ mırıldanarak geçirmişti.

Bahar geldiğindenberi beni uyuttuktan sonra kollarımın arasından sıyrılıyor, yorganın bir aralığından çıkıp gidiyordu. Onun sıcak vücuduna o kadar alışmıştım ki; gece uyanıp "İpek„i yanımda bulamayınca, bir daha uyuyamıyordum...

— Arkası 26 ıncı sayfada —

15 CÜMHURİYET YILINDA

Mersin

Hemen her sahada büyük bir süratle terakki ve inkişaf eyliyen güzel Mersin, yakın bir âtide Avrupa şehirlerinden farksız bir duruma gelecektir.

Yazan: Ali Enver TOKSOY

Cenubun ve Akdenizin incisi vaziyetine bihakkın lâyık olan güzel Mersin, 1923 ten evvel basit bir şark kasabasını andırmaktayken onbeş Cümhuriyet yılında, sarfedilen gayretlerle bugün yepyeni ve modern bir şehir manzarası taşımaktadır. Filhakika, Cümhuriyetten evvelki Mersinle bugünkü Mersin arasında ölçülemiyecek kadar büyük farklar husule gelmiştir.

Bu arada nufus artışı başta gelir. 1923 te on üç bin olan nufusu bugün yirmi sekiz bini aşmıştır. Ticarî hinterlandının genişliği dolayısiyle bu mikdar ve nufusun % 20 sini teşkil eden ecnebî kesafeti mütemadî surette artmaktadır.

Mersin, ormanlarından ve zengin ovasından mühim istifadeler temin eyliyen bir ziraat memleketi olduğu gibi, içerisine on iki vilâyeti alan geniş hinterlandının ihracat ve idhalâtını yapan işlek bir iskeledir. Son zamanlarda narenciyecilik ve turfanda sebzecilik çok ilerlemiştir. O derecede ki, bugün Mersinde yetişmiş ve yetişmekte 315 bin Narenciye ağaç ve fidanı mevcut olup, her yıl dikilen kırk bine yakın fidanla bu mikdar devamlı surette artmaktadır. Mersin, Türkiyeye ilk turfanda sebzeyi gönderen bir mıntaka haline gelmiştir.

Fakat, ticareti, ziraatten çok daha önemli bir mevki işgal eder. Üç buçuk milyon insanın yaşadığı on iki şark ve cenup vilâyetinin yegâne ihraç ve ithal iskelesi olan Mersinin senelik ticarî muamelesi 320 bin tona baliğ olmaktadır. Demiryol inşaatımızın ilerlemesi, memleketin genel iktisat bünyesinde husule gelen inkişaf, Ergani bakır tesisatının ikmali ve krom istihsalâtının tezayüdü bu mikdarı 1939 de hiç şüphesiz 420 bin tona iblâğ edecektir. Mersinin ticarî bakımdan haiz olduğu ehemmiyeti takdir eyliyen İktisat Vekâleti, altı yüz bin lira sarfile burada umumî bir mağaza yaptırmaktadır.

Cenup ve Şark vilâyetlerimizin yegâne ihraç ve idhal iskelesi olan Mersin, henüz bir limandan mahrumdur. Bu yüzden milyonlara baliğ olan millî zarar devam edip gitmektedir. Hükûmetimizin bu ihtiyacı bir an evvel karşılaması bekleniyor. Deniz nakliyatını belediyenin de ortak olduğu 400 bin lira sermayeli liman şirketi yapar.

***

Mersin, Cümhuriyet devrinde en ziyade ümran sahasında terakki eylemiştir. Daha önce iptidaî bir kasaba manzarası taşımakta bulunan güzel Mersin, Cümhuriyetin yetiştirdiği değerli idareciler ve şehirciler elinde pek seri bir inkişafa mazhar olmuş ve Avrupadaki emsali ayarına gelmek üzere, yahut gelmeğe namzet bulunmuştur.

Cümhuriyetin teessüsünü müteakip başlıyan çalışmalar zamanımıza kadar fasılasız devam eylemiş ve bu devamdan Mersin, çok şeyler kazanmıştır. 1929 Martında belediye reisliğine intihap edilip el'an bu mevkii muhafaza eylemekte bulunan ve anadan doğma belediye reisi vasıflarına malik, genç, enerjik, hayatta maksatlı ve iddialı olmasını bilen Bay Mithat Toroğlu, Sultanların bakımsızlığına kurban giden Mersini lâyık olduğu seviye ve mertebeye ulaştırmak için, on yıldır büyük bir feragat ve fedakârlıkla çalışmış ve bu sıkı gayretten beklenen güzel neticeler çokluk la alınmıştır. Son üç yıldır valilik makamını işgal eden ve idare cihazımızın cidden en kıymetli erkânından olan Bay Rüknettin Nasuhioğlunun hertürlü tebrik ve takdirin fevkinde olan mesaisi buna inzimam edince, yalnız vilâyet merkezi Mersin değil, bütün İçel, devrimizin beklediği yüzü pek çabuk iktisap eylemiştir. Bütün Mersinlilerin içten saygı ve sevgilerini üzerinde toplamağa muvaffak olan güzide İlbay, İçel dahilinde kültür, sıhhat ve bayındırlık yönlerinden sayılamıyacak kadar çok güzel ve faydalı eserler vücude getirmiştir.

Sayın Nasuhioğlunun direktifleri ve Mithat Toroğlu gibi muvaffak bir şehircinin reisliği altında çalışan ve iş gören Mersin belediye meclisi, on beş yılda bir asıra sığmıyacak kadar çok iş görmüştür. İşe modern şehircilik zihniyetile başlıyan Mersin belediyesi, her

Mersin: Belediye parkının yazlık kısmı

Kıymetli şehirci Bay Mithat Toroğlu

Mersin: Genel görünüşü

Asfalt caddenin bir parçası

Mersin Valisi Bay Rükneddin Nasuhioğlu arkadaşımız Toksoyla

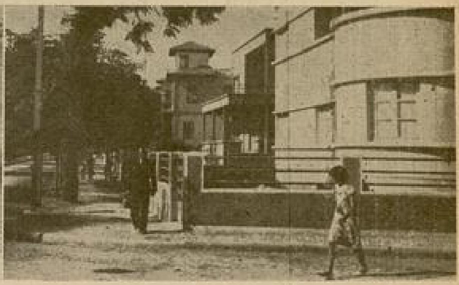

Mersinde diğer bir cadde

şeyden evvel kanalizasyon, elektrik ve su gibi toprak altı tesisatını ikmal eylemiştir. Bir milyon liradan fazlaya malolan her üç tesisat yeni Mersinin yeraltı tesislerini tamamlamış ve bunu müteakip yerin üstünde çalışılmağa başlanmıştır.

On beş Cümhuriyet yılında belediyece meydana getirilmiş olan toprak üstü tesisatını şöylece sıralıyabiliriz: Şehir harita ve imar plânı yaptırılmış ve beton bir iskele, bir ihracat hangarı, bir belediye dairesi, modern bir sebze ve kasap hali, umumî helâlar inşa edilmiş, iki fidanlık, her türlü fennî tesisatı muhtevi yeni bir mezarlık ve bir plâj, günde (300) acezeye yemek veren bir aş evi, zührevî hastalıklar pavyonu, dispanser, çocuk bakım evi, kışlık ve yazlık aile parkları tesis olunmuş, iskeleler yüzbin lira sarfile tamir görmüş, mayi mahrukat depoları ve birçok dekovil tertibatı yapılmış, itfaiye kadrosu mütekâmil bir hale sokulmuş, bütçede ayrılan elli bin liralık tahsisatla Atatürk heykelinin dikileceği ve ayrıca muhteşem bir Halkevi binasının yükseleceği Atatürk parkı inşaatı ilerlemiş ve büyük mezbahanın temelleri atılmıştır.

Bütçesini üçyüz bin liraya iblâğ eyliyen Mersin belediyesi, yol inşaatına bilhassa ehemmiyet vermiş ve on beş yılda asfalt, beton, parke ve makavvim şose olmak üzere yirmi kilometreye yakın yol inşa etmiştir.

***

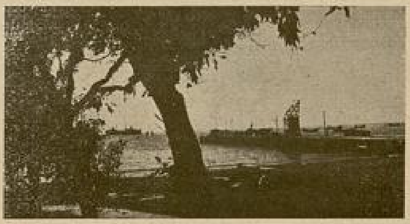

Mersin limanındaki iskelelerden biri

Kültür sahasında elde edilen muvaffakiyetler çok yüksektir. Esasen Maarif sever ve zihniyet itibariyle ileri olan İçelliler, gösterilen alâkadan istifadeyle, durmadan ilerlemişlerdir. Vilâyetin sair şehir, kasaba ve hattâ köylerinde vücude getirilen inkılâb ve eserlerden sarfınazar, yalnız Mersin şehrinde bir orta, on ilk, bir ana ve bir akşam ticaret okulu açılmıştır. İlk tahsil çağında olan çocuklardan yarıdan fazlası okullara devam eylemektedir. Gençlik, en ziyade her suretle ehemmiyeti haiz bir şehrimiz olan Mersinde lise açılmamış olmasından müteessirdir. Birçoklarının malî vaziyetleri, lisesi bulunan bir şehire kadar gitmeğe müsait olmadığı cihetle orta mektep tahsilile iktifa eylemek mecburiyetinde kalıyor. Yeni Kültür Bakanımız Bay Hasan Âli Yücelin bu mühim ihtiyacı gözönünde tutacağı şüphesizdir.

Halkevi deruhte eylediği vezaifi hakkıyle başarıyor. Memleketimizin ileri kültür müesseselerinden birisi haline gelen Mersin Halkevi muhite gittikçe

Belediye fidanlığından bir görünüş

daha faydalı olmakta, ve her an yeni muvaffakiyetler vermektedir.

Umumî muvazeneden ve husuŝî idareyle belediye bütçelerinden ayrılan tahsisat Mersinde birçok Sağlık yurtları meydana getirmiş ve halkın sıhhatını garanti eylemiştir.

İçelin gürbüz, sevimli ve çalışkan köy kızlarından biri.

İkizler Serisinin En Güzeli:

Türk İkizleri

Yazan : CAHİT UÇUK

Satıldığı: yer Ankara Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezi

YARALI KURT

№ : 8

YAZAN : **RAGIP ŞEVKİ**

Ne yapmalı ? Bu kadına karşı nasıl hareket etmeli ?.

Şu anda o, benden çok daha kuvvetli ?. Bir perde arkasından beni yaralıyacak bir çok imkânlara malik... Kaçıyor, fakat beni yormaktan da geri kalmıyor.

Mehlikanın çocukluğu halâ, bütün vuzuhiyle gözüm önündedir. Biz, bu köşkte iki asıra yakın bir zamandanberi ömür sürüyoruz. Dedelerim ve büyük babamdan sonra, babam ve ben de bu, boyaları dökülmüş, içi ipek halılarla süslü büyük köşkte ömrümüzü bitirmiye karar verdik. Fakat ben çok gencim.. henüz yirmi sekiz yaşındayım. Tıbbiyeyi bitirdiğim yıl Ankaraya kaçtım, şimdi Ankaradan dönüyorum. İç Anadolu steplerinde toplanan orduda yüzlerce yaralı askeri tedavi ettim, yüzlerce Mehmetcik, bir kolum üzerinde, elimden su içerek son nefeslerini verdiler. Ah, bu hayat !.. mektebi bitirene kadar " Asyalı Don Juan „ olan doktor Süleymanı, cephede, toprak çukurları arasında, siperlerde yüzü gözü toz içinde koşar görenler, buna inanırlar mıydı?.

Şimdi artık herşey sükûna vardı. Ankaradan yeni geldim. Ve kalbim, sevmek için o kadar çok çarpıyor ki, bazen elimi göğsüme bastırarak bu kalbin durmasından korkuyorum.

Mehlikanın lüle lüle saçları, kıvrım kıvrım, küçük vücudu, biraz çarpık bacakları ile, o, on yaşındaki hali ile karşıma çıkmasını ne kadar isterdim. Bir yaz günü, mektep dönüşü Mehlikanın arkamdan bağırarak koştuğunu, al al yüzü ter içinde yanıma geldiğini, nefesi kesilecekmiş gibi durduğu yerde sallanarak koluma dayandığını hiç unutmuyorum : topları daha iki saat evvel bizim bahçeye düşmüş.. fakat karabaştan korktukları için bir türlü cesaret edip de bahçeye girememişler. Köşkte de aksi bir hizmetçi, iki kardeşe ters cevap vermiş... Mehlika o gün, bütün ağırlığını koluma vererek yalvardı :

— Ağabeyciğim, Süleyman ağabeyciğim, ne olursun, Karabaşı bağla da, biz bahçeye atlayıp topumuzu alalım !..

Mehlika on iki yaşına daha basmadan birdenbire sahneden çekilmişti. Bir gün İstanbula geçerken annem, bana siyah, saten bir çarşaf içinde yuvarlak omuzları, küçük başı ile yükselen bir kadını gösterdi :

— Bunu tanıyabildin mi ?.

— Hayır... dedim. Kim o ?

— Mehlika... Hidayet Beyin büyük kızı.. artık çarşafa girdi.

Kendimi tutamadım, kahkahalarla gülmeğe başladım. Mehliha da bize bakıyordu. Benim kendisiyle alay eder gibi güldüğümü görünce hiddetle döndü, annesinin arkasında kayboldu. Annem:

— Ayıp yaptın Süleyman! dedi. Kızı mahcup ettin. Sen vapura gir.. ben onlarla beraber İstanbula inerim.

— Ben seni iskelede beklerim, anne, git ! dedim.

İstanbula indiğimiz zaman annemi, Hamra hanımla, Mehlika ile beraber buldum. Mehlika iki kadının arkasından gidiyordu. Ben en arkada kaldığım için bir kaç adımda Mehlikanın yanıbaşına yaklaştım :

— Allahım, bu küçük umacıya bakın !. bu çarşafla beni mi korkutacaksın Mehlika ? Hani senin topun, hani bebeklerin ?.

Birdenbire başını çevirerek bana baktı. Az ince peçesi altında yüzünün hiddetten kıpkırmızı kesildiğini, gözlerinin büyüdüğünü gördüm. Kısık bir sesle :

— Ayıp Süleyman ağabey, rica ederim, benimle alay etmeyiniz ! dedi.

— Bak, bak hele... Nasıl da bir genç kız gibi konuşuyor. Aferin Mehlika, maşallah sana... Gördünüz mü gelinlik kızımızı ?..

Kalabalık seyrekleştiği bir sırada, Mehlikanın kulağına iğilerek fısıldadım:

— Mehlika, yalan söyleme, topunu bebeklerini de beraber taşımayor musun ?

— . . . .

— Bak, çarşafının altında bir kabarıklık var.. Ha, doğru söyle...

Mehlika, hiç beklemediğim bir anda birdenbire hızla döndü, yüzü eskisinden çok daha fazla kızarmıştı. Boynu hiddetten uzamıştı. Elleri titreyerek :

— Süleyman ağabey, terbiyesizlik ediyorsun ?.. dedi. Sonra kalabalığı yararak annesinin yanına kaçtı.

Köprüde dikkatle ona baktığım zaman, dünyanın en büyük potunu kırdığımı, gerçekten müthiş bir terbiyesizlik yaptığımı anladım. Dünkü Mehlikanın vücudu bir kadın vücudu gibi haşmetle, muhteşem çizgilerle genişlemişti. Omuzlarının yuvarlaklığı ile beraber göğsü de bütün manasile kabarmış, topukları üzerinde yürürken, vücudunun manası büsbütün ayrı, çocuktan başka bir hüviyet almıştı. Bunu anladığım dakikada, kıpkırmızı kesilmek sırası bana geldi, anneme görünmeden kaçtım ve Mehlika ile o vapur yolculuğundan sonra bir daha hiç karşılaşmadık.

Şimdi zavallı ben, demek alay ettiğim bu kızın, bu küçük, minimini kızın maskarası oldum ?. Demek şimdi onun için üzülüyordum ? Gece yarısı, bu sessiz korulukta, elimde onun kırmızı gülü, küçük mendili, minimini tendürdiyot şişesi ile zavallı, âciz, biçare oturup duruyordum.

Birdenbire ayağa kalkarak yalıya doğru yürümeğe başladım. Daha üç akşam evvel kışlık bahçeden yalıya dö-

nerken Mehlikaya söylediğimi hatırlıyordum: « Gelmezseniz, ben gece yarısı gelip sizi, odanızın penceresinden uyandıracağım! »

Hidayet beyin sessiz ve sakin bahçesi, ta denize, yukarı bayırlara kadar uzanıyordu. Ağaçlar arasından bazen büyük bir hışırtı ile dağ fareleri kaçışıyor, dallarda tüneyen kuşların ince, kısık cıvıltıları işitiliyordu.

Yalının arka tarafına gelince, başımı kaldırdım ve pencerelere baktım. Her taraf karanlıktı. Bir tek pencerede ışık yoktu. Mehlikanın deniz tarafında bir odada yattığını biliyordum. Fakat bu odaya nasıl çıkacaktım?

Yalının sol tarafına doğru yürüyünce, Mehlikanın odasının pencerelerinde hafif bir ışık göründü. Mehlika yatmamıştı, yahut ta, küçük gece lâmbasını açık bırakmıştı.

Tam pencere altına gelince, bir asmanın, kalın dallarla yukarıya doğru yükseldiğini gördüm, asma, ta pencerelerden birinin küçük balkonuna kadar uzanıyordu. Belki çıkarken, dallar sallanacak, yalının boyaları çatlamış pervazlarına çarpacak ve gürültü çıkaracaktım. Fakat ben korkmıyordum. Artık kafamın içine çöreklenen fikrisabit, bana her şeyi küçük, tehlikesiz ve âciz gösteriyordu.

Caketimi sırtımdan atarak asmaya doğru tırmandım. Mümkün olduğu kadar, kalın dalı ve destekleri sallamadan yükseldim ve kendimi balkonda buldum. Mehlikanın odası hafif bir lâmba ışığı ile aydınlıktı. Pencerede ince tüller vardı. Başımı cama yaklaştırıp içeri baktığım zaman, Mehlikayı bronz karyolasında uzanmış gördüm. Arka üstü yatmış ve yorganı göğsüne kadar çekmişti. Çıplak, güzel ve beyaz kolları atlas yorganından dışarıda kalmıştı. Başı altında kuştüyü, yüksek bir yastık vardı. Siyah, parlak saçları, minimini, pembe kulakları ile bu baş bir yumuşak vastığa gömülü idi. Uyuyor muydu? Bilmiyorum. Fakat sanki uyanık değildi. İri siyah gözlerini kapayan kıvrık, siyah kirpikli gözkapakları hiç oynaşmıyordu. Nemli, kalın, kırmızı dudaklarının ucunda yine o güzel, bahtiyar edici, tebessüm vardı. Büyük konsolun üzerinde yanan küçük karpuz lâmbanın ışığında, yanakları, hafif çukurlarla gölgelenmişti.

Uyku bir güzel kadını, ne kadar manalı ve masum gösteriyor. Bu kadın günahkâr bir kadın bile olsa, bu anda safiyetinden bir melek haline gelecektir.

Ay, karşı kıyıların tepelerine doğru yükseliyor, bütün Boğaz sessiz ve sakin, akıntıların seyri ile sanki sürükleniyor, uzaklaşıyor, sonra yeniden eski yerine gelerek sularda parlayan ay ışıkları içinde oynaşıyor.

Mehlikayı uyandırmak o kadar güçtü ki, belki de beni burada görünce, bu balkon kapısını açmamakta inat edecek ve ben yine mağlûp olacaktım.

Bir müddet balkon kenarından uzun uzun ona bakıp düşündüm. Birdenbire ta uzaklardan kulağıma bir bülbül sesi geldi. Bu ses bende yeni bir hamle yarattı. Balkon kenarına çekilerek, tül perdenin kenarından içeriye bakarak bu sesi taklide başladım.

Bir bülbül gibi şakımayı bana, Ayvalıkta geçen çocukluğum esnasında bir küçük çoban öğretmişti. Bazı geceler mandradan çiftliğe dönerken pınar başında mola verirdik. Kara Hasanların bu küçük sığırtmacı, dudaklarını büzerek, dilile ahengi temin ederek o kadar güzel şakırdı ki, az zamanda pınarın etrafındaki ağaçlar bülbüllerle dolardı.

Ben, tıpkı o küçük sığırtmaç gibi dudaklarımla bülbül şakımasını taklide başladığım anda, uzaklardan sesini duyduğum bülbülün sustuğunu, beni dinlediğini, sonra yeniden, daha büyük bir kuvvetle şakımağa başladığını fark ettim.

Başı kuştüyü yastığına gömülü, sessiz ve hareketsiz duran Mehlika, bu sırada birdenbire gözlerini açtı. Sabit nazarlarla balkona bakmağa başladı. Sonra ellerini yavaş yavaş çekti ve kulakları etrafında toplanan saçlarını parmakları ile geriye çekti. Yeniden dinlemeğe başladı. Dinledikçe, yüzündeki mahmurluk kayboluyor, gözlerini hayretle açıyor, yüzünde en güzel hislerin çizgileri beliriyordu.

Nihayet dayanamadı ve yorganı üstünden atarak ayağa kalktı:

Yarabbi, Mehlikanın vücudu, bu yarı karanlıkta ne kadar güzeldi, çıplak yuvarlak omuzları, üzerinde siyah saçlarının bukleleri gezinen sırtı, ipek dekoltesi üzerinde çizgi çizgi beliren fidan gibi vücudu ile ne kadar sıcak ve nuhteşemdi.

Mehlika ayağa kalktıktan sonra karyolasının kenarında duran geceliğini sırtına geçirerek balkona doğru yürüdü. Kanadı açtı ve eşikte durdu.

Ben, artık bülbül sesini kesmiştim. Mehlikanın balkona vuran gölgesine bakıyordum. Gölge sabit ve hareketsiz, sanki bülbül sesinin kesilişine hayret eder gibi duruyordu. Son defa kısa kısa ve gayet hafif bir bülbül sesi çıkardıktan sonra birdenbire doğruldum ve yerimden kıpırdamadan kısa bir sesle:

— Mehlika... bülbül... yalan söylemiyor diye mırıldandım.

Gölge hayretle oynaşırken yavaş yavaş yerimden çıkarak Mehlikanın karşısında durdum:

— Ben geldim Mehlika!...

Genç kadın birdendire geceliğini elleri ile kapayarak hayretle bir adım geri çekildi. Yüzü sapsarı kesildi ve gözleri şaşkınlıkla kamaştı.

— Hani korkmıyacaktınız? Görüyorsunuz ya, mücadelemiz devam ediyor!.

Mehlika benim içeriye doğru yürüdüğümü görünce, ince bir cığlık koparарак önüme geçti:

— Hayır, girmeyin.. girmeyin.. yalvarırım!.

— Mehlika bu kadar çabuk mu mağlûp olacaktın? Bu kadar çabuk mu âciz bir hale gelecektin!.

— Fakat ah, çıkın!

— Hayır.. Sizi görmeğe geldim.

— Fakat burada ....

— Evet.... Çünkü başka yere gelmediniz!..

— Ah, Süleyman bey... Allahaşkına, Allahaşkına...

İçeriye girdikten sonra balkon kapısını kapadım ve perdeleri yerine çektim

Mehlika odanın ortasında, kanatları kırılmış bir kuş gibi, şaşkın ve ürkek duruyor, korkulu gözlerle yüzüme bakıyordu. Vücudu titriyordu, dişlerini biribirine kenetliyerek, öylece, hareketsiz, ölümünü bekliyen kurbanlık koyunlar gibi duruyordu,

— Korkuyor musunuz? dedim.

— . . . . .

Cevap vermedi. Bir kaç adım yanına yaklaşınca yüzü kireç gibi sarardı, birdenbire sallandı, düşmemek için sağ elini kaldırıp bir şeye tutunmak istedi. Koştum ve bir anda kollarım arasına düştü. Kısık bir sesle:

— Bırakın beni, bırakın! diye hıçkırarak ağlamağa başladı.

Başını omuzuma bırakmıştı. Dolu dolu ağlıyordu ve bir eli de boş kalan omuzumda duruyordu:

— Fakat sevgilim!.. Mehlika... Niçin ağlıyorsun?.

— . . . . . .

— Seni üzeceğimi, ağlatacağımı bilseydim gelmizdim.

— . . . . . .

— Ah, Mehlika... Ağlama bebeğim.. Niçin üzülüyorsun?. Sana söz veriyorum ki, gideceğim.. Yavaş yavaş onu bir kanapeye oturttum. Başını göğsüme sokmuş ve ellerini ellerime bırakmıştı.. Hıçkırığı gittikçe kesiliyordu. Bir aralık kısık bir sesle:

— Ah, niçin geldiniz, niçin buraya girdiniz?. diye mırıldandı.

— Fakat Mehlika... Bebeğim, benden korkuyor musun?

— Hayır... Hayır... Hattâ...

— Arkası var —

Behçet Kemal ÇAGLAR'la Başbaşa

— *Başı 11 inci sayfada* —

Kalemi, eski dasitanî devirlerin kılıcı gibi Türk kadınının eline çok iyi yakıştıran Halide Nusreti, Şükûfe Nihalı ve İffet Halimi memleket ve millet davaları üzerine bir ana hassasiyeti ile titrer gördükçe gıpta ile okuyorum.

Susmuştu.

Bu sükûttan istifade ederek:

— Matbuata akseden kelime ve kafiye canbazlarına hiç kızmıya hakkınız yok. Onlar, mekteplerde okunan ve bizim de okuduğumuz edebiyat tarihlerine, muhakkak ki yazılarile geçmiştirler?

Sözümü yarıda bırakarak cevap verdi:

— Şairlerimizi memlekete tanıtmak bahsında edebiyat kitaplarının dehşetli mes'uliyeti vardır.

Mektep okuma kitaplarını açınız ve şiirlerin altında imzaları kaydediniz, dörtte üçü şair olduğunu, memleketin şairlerini sayarken hatırımıza getirmiyeceğimiz kimseler teşkil eder.

Yakın edebiyatımızın tarihini kaydeden bir iki bellibaşlı eserden biri İsmail Habibin kitabıdır. Fakat, bu kitap, ders kitabı olamıyacak kadar lâübali, indî, keşmekeş mütalealarla doludur. Bir çok sahifeleri okumaktan bunalacak ve kitabı elden atacak kadar Osmanlı usulü kelime oyunlarile kaplıdır.

— Ya nasirlere ne buyuruyorsunuz?

— Bu hususta yalnız romandan bahsetmek istiyorum.. Bizde romanların yüzde doksanı muayyen bir yaştan sonra bir daha ele alınamıyacak şekilde çocukçadır. Herhangi bir adamın bir iki macerasını anlatıvermek merakındadır.

Bir tez, bir etüd, bir hayatî mesele, bir devrin tetkiki vesaire gibi garp romanlarının esas unsurlarından mahrumdur.

[Yabanî, Sinekli bakkal] ı ve bu iki müellifin daha bir kaç eserini bu görüşten tamamile hariç tutuyor ve her yaşta tekrar tekrar okunmağa değerli buluyorum.

Ve buracıkta şunu esaslı bir iddia olarak ileri sürüyorum ki, bizim edebî varlıklarımız içinde, herhangi bir milletinkilerle karştlaştırılınca ayakta durabilecek olanı şiirimizdir.

Eğer, edebiyatın herhangi bir sahasında şiir kadar muvaffak olsak ve eser demeğe değer eserler verebilseydik, bugün hiç bir kimse Türk edebiyatı var mıdır, şöyle midir, böyle midir? diye dil uzatamaz olurdu.

* * *

Genç şair, edebiyat tarihlerine geçmişlere, edebiyat tarihi müelliflerine ve edebiyat projöktörcüsü münekkitlere tamamen menfi not vermişti.

Kendisi geçen sene manzum bir Timur piyesi yazmıştı. Onun bu eseri hakkında malûmat istedim:

— Edebiyatımız hakkında şöyle böyle temas ettik. Şimdi bence en iyi eseriniz olduğuna kanaat ettiğim Timur piyesini nasıl yazdığınızı anlatır mısınız?

— Ben bu piyesin mevzuunu Reşit Galibin telkini ile tetkike başladım.

« Atatürk » ün Timuru, bütün büyük askerler ve hikmediciler içinde en çok beğenir olması, büsbütün alâkamı çekti ve bu mevzuda muhtelif lisanlarda yazılmış beş on kitabı da okudum.. Mevzuumun anahattını şöyle çizdim:

Aynı ırktan biribirinden değerli, biribirinden cesur ve hakim iki büyük adam var. Bunlardan biri (Yıldırım). Yıldırım, ilk zaferlerinden sonra şımarıyor, halktan ayrılıyor. Saray muhitine giriyor dejenere oluyor.

Diğeri de (Timur) dur.

Timur ilk zaferlerinden sonra da halkın adamı olmakta devam ediyor. Halkla daimî rabıta ve alâkasını kesmiyor, devlet reisi olduğu kadar aile reisi olmasını da biliyor.

Bunlar karşılaştıkları zaman, paslanmamış demirin paslanmış demiri kırması gibi Timur Yıldırımı yeniyor.

Bu eserde o zamanki Anadolu halkının ve manzarasının kısa ve özlü tasvirlerinin bulunmasına itina ettim.

Bir Masalın Rüyası

— *Başı 21 inci sayfada* —

Üstlerinde ışıklar titreşen dut ağaçlarında, asma çardaklarının yeşil kümeleri arasında dolaşıyordu. Ve ben sanıyordum ki, o uyuyan serçeleri avlamak için beni yalnız bırakıyor. Saf başım, "İpek„ in daldığı sevda âlemini anlıyamıyacak kadar çocuktu. "İpek„ kendini çağıran seslere giderek beni yalnız bıraktığı zamanlar onu daha çok seviyordum.

Ve bu hep böyle olacakmış!..

●

Karanlık bir yol. Belki de bir yol değil. Duvarlarından çamurlu sular akan bir dehliz... Ayaklarım taşlara çarpıyor, sendeliyorum. Omuzlarım çamurlu suların ağır ıslaklığı altında ezilmiş, vücudum titriyor, dişlerim biribirine çarpıyor, ilerlemeğe çabalıyordum. Bu, ölçüsüz bir zaman sürdü. Yürüdükçe iki büklüm eğilmeğe mecbur oluyordum. Dehliz daralıyor, alçalıyor ve ben bunalıyordum.

Artık yürüyemiyor, yerlerde çamurların, taşların arasında sürünüyor, bazen yuvarlanıyordum. Nefes aldıkça çamurların yapışkan ıslaklığı ciğerimi tıkıyordu.

Bir aralık yapışık kirpiklerimi açtım. Uzaklarda bir tek ışık vardı. Yüreğime yeni bir hamle, vücuduma taze bir kuvvet doldu.

●

Çamur dehlizden kurtulunca, kendimi gümüş bir dere kenarında buldum. Suların yumuşak akışı saçlarımdaki, vücudumdaki çamurları yıkarken, söğütlüklerden gelen serin rüzgâr ciğerlerimi temizledi.

İki tarafımda taze çimenler, uzun sapları üstünde açan renk renk çiçekler vardı. Ilık güneş serin rüzgârla birleşerek nemli vücudumu, ıslak saçlarımı kuruturken, iki yanıma eğilerek çiçek topluyor, sol kolumla göğsüm arasında demetliyordum.

Kollarımdaki çiçekler büyük bir demet olunca, çimenlik sonuna erdi. Karşımda büyük bir kapı gördüm. Aralıktı. Sağ omuzumla iterek içeri girdim. Burası üstü camlarla örtülü, renkli camlardan ışıklar süzülen ılık ve çiçek kokulu bir tüneldi. Çıplak ayaklarım, yumuşak ipek halılara gömülüyordu.

Çamur tünelini düşünerek ürperdim. Başımı kaldırarak yukarı baktım, güneş kızıl bir camın arkasından yakut renginde görünüyordu. Aceba o karanlıklar dinlediğim bir masalın rüyası mıydı? diye düşündüm.

Nereye gidiyordum? Çıplak ve serin ayaklarımı ısıtan yumuşak halılar serili yol beni nereye götürüyor? Beni gerilerden çağıran hiç bir ses ve hatıra yok...

Vücudumu saran okşayıcı ılık hava ruhuma dolan müphem ve tatlı ümitlerle çamurlardan ve karanlıklardan yıkanmış bir halde yürüyorum. Kucağımdaki çiçekler hafif yürüyüşümü duymuyor, titremiyorlar bile...

Bu camlarından, altın, gümüş, yakut, portakal, deniz, çimen renkli ışıklar süzülen çiçek kokulu ılık tünel nerede sona erecek?

Ölçüsüz bir zaman yürüdüm. Vücudum rüzgârla uçan bir kuştüyü kadar hafif. Başımın içi suda açan bir nilüfer çiçeği kadar beyaz...

Yürüyorum...
Yürüyorum...
Yürüyorum...

Meçhullere gitmek ne güzel şey...

Önüme boyasız ıhlamur tahtasından bir kapı çıktı. Ve tünel sona erdi. Bu kapı da aralıktı. Hafifçe omuzlıyarak içeri girdim.

Gözlerimi geniş pencerelerden görünen güneş vurmuş denizin maviliği aldı.

Durdum; kirpiklerim açıldı, kapandı. Kapandı açıldı.

O zaman karşımda, gülümsiyerek bakan kocaman bir adam gördüm. Gözlerinin ateşli bakışlarında, ona bir çocuk sevimliliği veren yumuşak şefkat alevleri titriyordu.

Vücudu ne kadar iriydi. Kollarında adeleler görünüyordu. O, kuvvetli kollarını açmış, bana bakıyordu. Beni ürperten sesini duydum: "Çok yoruldun mu çocuğum?„

Nereden biliyordu? Açılan kollarına doğru yürüdüm. İçimi çekerek: "Çok..„ dedim. Sonra ilâve ettim: "Fakat şimdi unuttum.„...

İçimden bir ses: "Artık kurtuldun! Kederler sonuna erdi.„ diyordu.

●

Uyandım. Saate baktım. Bütün bunlar beş dakika gibi kısa bir zamanda görülen rüyalardı. Düşünüyorum. Bu rüyalar dinlenmiş masalların uykulara giren hayalleri miydi acaba?

En garip şey, bütün bunların biribirini tutmayışındaki birlik ve ahenk... Bana öyle geliyor!.. Siz nasıl düşünecseksiniz, onu bilmiyor, ve tahmin edemiyorum...

◆YARIM AY◆

15 Günde Bir Çıkar Edebî - ilmî - ictimaî Mecmuadır.

İdare Merkezi : İstanbul, Sirkeci Ebussuud Caddesi No. 1-3

RESİMLİ AY MATBAASI T. L. ŞİRKETİ.

Abonman Şartı : Türkiye için { 6 Aylığı : 175 Kr. / 12 „ 350 Kr. Ecnebî için { Yıllığı 1 İngiliz Lirası

Telefon : **23607** *Telgraf adresi :* **Resimliay** *Posta Kutusu :* **629**

Rica : 1) İdare işlerine ait muhaberelerin: Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi İdare Müdürlüğü
Yazı „ „ „ : „ „ „ Yazı „
Bilmece „ „ „ : „ „ „ Bilmece Memurluğu
adreslerine yazılması.

2) Bilmece zarflarına 6 kuruşluk pul yapıştırmağa lüzum yoktur; bunların zarflarını açık gönderiniz, o zaman yalnız 1 kuruşla gelir.

Halka, sıhhati ile alâkadar olmasın öğütleyen, hastalıklara karşı alınacak ilk tedbirleri öğreten (Lokman Hekim) adlı güzel bir aylık mecmua neşreden:

Dahiliye Mutehassısı *Dr. Hafız Cemal* LOKMAN HEKİM

Pazardan başka günlerde öğleden sonra saat (2½ tan 6 ya) kadar İstanbulda Divanyolunda 104) numaralı hususî kabinesinde hastalarını kabul eder. Salı, cumartesi günleri sabah saat (9 ½ - 12)ye kadar hakikî fıkaraya bakar. Kışlık Telefon : 21044 Muayenehane ve ev telefonu 22398.

Okuyucularımıza sayın doktoru ve değerli mecmuasını tavsiye ederiz.

COCUK

Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından neşrolunur en mükemmel ve en faydalı çocuk mecmuasıdır. Yavrunuza behemhal alınız !

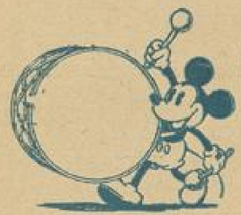

Öğretmenler İçin

DERS NOTLARI

ve

Talebeyi Görme Araştırma

DEFTERİ

30 - 40 - 50 - 60 - 70 - 80

Talebelik

Olarak, yeni ders taksimatına ve müfredat programlarına uygun olarak tertip edilmiştir.

Resimli Ay Matbaasından arayınız!..

BİR ANKETİN CEVAPLARINDAN :

Güzelliği kadar şıklığıla da maruf bir bayan yazıyor:
"Güzelliğimi cildimin tazeliğine borçluyum, cildimin tazeliği ise JOLİ FAM kremlerine. Hakikaten bir çok kremler kullandım, fakat hiç birisinde JOLİ FAM kremlerinin güzelleştirici, gençleştirici hassaları bulamadım. "Geceleri yatarken JOLİ FAM'ın hafifce yağlı cinsini ve gündüz tuvaletimde yağsız cinsini kullandım. Birinci haftada cildimde hayrete şayan bir değişiklik gördüm. İkinci ve üçüncü haftaların sonunda hakikaten taze ve cazibeli bir cilde ve parlak bir güzelliğe kavuşmuşdum.
Bu sebeple JOLİ FAM kremleri tualet masamdan eksik etmem ve onları bütun Bayan hemşirelerime tavsiye ederim.„

Bayan M. B.

Çıktı

Hint Şairi Tagor'un en güzel eseri

BAHÇIVAN

İBRAHİM HOYİ

Tarafından dilimize çevrildi, Birinci tabı basılıp bitti.
İkinci tabını kitapcınızdan arayınız

30 Kuruş

Mütenasip bir Endam

J. Roussel Korseleri (Gaine) ve Kemerleri vücudu sıkmaksızın tenasübü temin eder. Sevimliğine halel gelmeksizin vücutu yumuşatır ve inceltir.

Fiyatlar : Kemerler 6 liradan.
Korseler (Gaine) sutyenle beraber 25 liradan itibaren..

Satış yeri yalnız :

J. Roussel Paris

İSTANBUL, Beyoğlu
Tünel meydanı 12 No. lu.
Mağazamızı ziyaret ediniz veya 50 No.lu tarifemizi isteyiniz.
Fiyatlarımızda büyük tenzilât.

ON SENE GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hala sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyiçe besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülnce mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici ve besliyeci madde yalnız: yeni "TOKALON„ kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile az zamanda genç ve güzel bir hal alıyorlar.

"TOKALON„ kreminin "pembe„ renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise "TOKALON„ kreminin "beyaz„ renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON„ üzerine sürülen podra bütün gün kuvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON„ kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALON„ ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.